

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΑΝΕ ΣΤΑ 1922

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐγνατία Κ. Δ. Καραβίδα. Εἰδωλοσπίαστis Νικου Πάλλη. Μὴν κλαίς, μὴν κλαίς Δ. Αὐγέρη. Τετράστιχα : Τιτάνες-Θεομάχος-Λυτρωμοὶ-Γυναίκα Καίσαρα Ἐμμανουήλ. Κουρασμένη ἀγάπη Γ. Ἀνθοῦση. Μέσα στὸ φῶς Ἀντρέα Δουίζου. Τὸ Ἐκκλησιάκι. Ὁ Διανοούμενος Μιχ. Α. Ἐξάρχου. Καταχνιές στῆς ζωῆς μας τὸν ἥλιο Κοζέτας Ταίρη. Τὸ κορίτσι τοῦ λαοῦ Ράδου Χατζηνάση. Ἀπημένες ὥρες. Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς ἀκίνητου τραῦ Στάμου Παραβάτη. Μιά ζωὴ χωρὶς ἔρωτα Γ. Τσουκαλά. Καμέλια Κόστα Ροδάγη. Ὁ Βδομαδᾶς Νικου Σάτη.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β. ΠΑΡ. ΦΥΛ. 2-8

ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1923

ΤΥΠΟΙΣ Ἡ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ, - ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΑΝΕ ΣΤΑ 1922

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΔΠΟ ΕΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β.
ΑΡ. 1-8 ΦΕΒΡΑΡΙΟΥ 1923

ΕΓΝΑΤΙΑ

Ἄπο τὴν δλόπετρη Ἡπειρο ποῦ σπάει τοῦ Ἀδρία τὸ κύμα
κι' ὡς ὅπου στὸν δλόξανθο τῆς Θράκης κάμπο ἀντίκρου
φουσκώνει με ἀστροτίναχτον ἀφρὸ καὶ ἀχὸ μεγάλο
τ' ἄγριο τῆς Μαύρης θάλασσας τὸ πέλαο, δλάκρη ἐπῆες

κι ἀργὸν ὑψώνεις κορνιαχτὸ σὰν ἄσπρο συνεφάκι.

Με ἀργὴ πομπὴ κι δλόβαθια, σὰν κάμπος νάσειε στάχια,
λαοὺς καὶ ἀχοὺς κατέφορτη προβαίνεις κι ἴσια μπαίνεις
με βουβαλάμαξα βαριά, πεζοὺς, καβαλαραίους,

ρωμηοὺς, βλάχους, κολληγηδες χλωμοὺς κι ὠραίους ἀγάδες
καὶ σαρακατσανόπαιδα στὴ Σαλονίκη μέσα.

Κι ἀπὸ τὸ γκαλντερίμι σου τοῦ Γκέκα ἢ ροῦσα ἢ μοῦλα
σέρνει τὸ πέταλο ποῦ ἀχεῖ σὰν κέρδικας τραγοῦδι.

Σκουφιὰ, σαρίκια κι ἀντεριά, ψηλὰ καπέλα, φέσα
σὰν ἀνοιξὶ πολύχρωμη λάμπουν στὸ φῶς σου μέσα.

Κάθε γενιάς, κάθε λαλιᾶς ρυθμὸ καὶ κόσμο γέμεις
Με τὸ γιασμάκι οἱ νιὲς χανοῦμι περνοῦν σὰ μαῦρα κρίνα
κι ἔβραϊες λιγνὲς καὶ χριστιανὲς γλυκὰ χελιδονίζουν.
Μῆτρα εἶσαι πόνων καὶ μακριῶν λυπητερῶν ἐλπίδων

κι ἀπ τὰ βαθιὰ τὰ χάνια σου, ποῦ πνέουν παλὴ μυστήριο,
τραγοῦδι ἀκούεται σύμμιχτο, γιομάτο ἀνθὸ καὶ πόνο,
τοῦ κλέφτη καὶ τοῦ ἀρματολοῦ καὶ τοῦ σγουροῦ ντερβίση,
λαγοῦτα. ἀμάν! ἀμάν! βιολιά. κλαρίνα καὶ σαντούρια.

Βράζει ἢ δουλιὰ, βροντᾶ ἢ ζοῆ σὰ στάνη ἀρματομένη,
παραμονεύει τὸν παρὰ ὃ ἔβραϊὸς ὃ σφιχτοχέρης
καὶ πλάϊ κουδούνια δίγλωσσα γιὰ κριάρια σιάζει ὃ γύφτος,
τὸ θεῖο ρυθμὸ ταιριάζοντας στὸ γέρικο τὰ αὐτὶ του.
Ἦσαν σ' αἰωνιότητα θαμπὴ εἶσαι βυθισμένη
κι ἢ ἀνάμνησί σου με βαθὺ φίλτρο γλυκὸ μᾶς δένει.

Κ. Δ. ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ

ΕΙΔΟΛΟΣΠΑΣΤΗΣ

Με ροδόφυλλα στρωμένο
θέλω τῆς ζωῆς τὸ δρόμο.
Δὲ βαστᾷ πειὰ ἴσταμένο
τὸ κορμὶ σταυρὸ στὸν ὄμο!

Καὶ, τὸ πλήθος προσπερνῶ,
δπου καίει γιὰ σᾶς λιβάνι,
ὦ τρανοί, σοφοί καὶ πλάνοι!
Εἶδωλα δὲν προσκυνῶ!
—Κ' ἡ σοφία σας δὲ φνάνει
κάποι' ὄραϊο κι ἀληθινό...

Τὸ ναό σας θὰ γεμίσω.
Κι ἂν χτυπήσετε, ἀτσάλι στήθια
θὲ νὰ βρῆτε.—Θὰ νικήσω
Νόμο μου ἔχω τὴν Ἀλήθεια...

ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

ΜΗΝ ΚΛΑΙΣ, ΜΗΝ ΚΛΑΙΣ

Ἀφιερωμένο στὸ ΜΑΝΩΛΗ ΜΑΝΟ

Ἐρημο τὸ κηπάκι μας ἀπόμεινε,
μὲ δίχως μιὰ τῶν λουλουδιῶν ζωούλα,
ν' ἀπαλογέρονει στὸ γλυκὸ τὸ θρόισμα
τῶν φύλλων, μὲ τὴ βραδυγῆ πνοούλα.

Καὶ τῶν πουλιῶν καὶ τῶν δέντριων τανάσασμα
σκορπάει σὰν τὸ θρῆνο στὸν αἰθέρα,
κι' οὔτ' ἕνας κοίγος τὸ λευκὸ, κατάλευκο,
ὀρθώνει πιά σκουφὶ του, σὰ φοβέρα.

Φτωχὴ ψυχὴ μου σόπασε, μὴν κλαῖς, μὴν κλαῖς
ἄσε τὸ δάκρυ σου νὰ σβύσῃ ἀγάλη,
καὶ τὸ φτωχὸ κηπάκι μας ὀλάνθιστο
τὴν ἀνοιξὴ θὲ νὰ τὸ ἰδῆς καὶ κάλι.

Ἐφταπύργι Σαλονίκη - Ὀχτώβρης

Δ. ΑΥΓΕΡΗΣ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΤΙΤΑΝΕΣ

Σὰ ρηγάδες, παλαίψαμε θρυλικά μὲς³ στοὺς αἰῶνες.
Δουλικά ὁμως δὲ σκύψαμε στοῦ Τυράννου τὴ διάτα.
Ἰδεολάτες, γυρέψαμε τὴν ἀθάνατη στρατά.
Συντριμένοι. Μὰ ἐσεῖσαμε τῶν Θεῶν τὶς κορῶνες...

ΘΕΟΜΑΧΟΣ

Κῦμα σπᾶει τάλογέλι μου μὲ μιὰ ἀλόγιστη ὀρηγή...
Θεομάχος ἀνάδευα στοῦ γραμμένου τὴ βούλα
Ἐνα ἀντάρτικο φλάμπουρο... Τί κι ἂν πίσω θρηνεῖ
Τὸ πουλὶ καὶ μοῦ φέρνει τοῦ δρολαπιοῦ τὴν τρεμούλα...

ΛΥΤΡΩΜΟΙ

Γολγοθάδες καὶ Καύκασοι, ποὺ σπαρτάρισε πάνω
Στὰ ἱερά σας τὰ χόματα ὄλο τάνθρώπινο πάθος,
Στὶς κορφές σας ροδόλαμψε σὲ μιᾶς νύχτας τὸ βάθος
Ἐνα ἀστέρι χρυσάχτιδο Λυτρωμοῦ μὲ φῶς πλάνο.

ΓΥΝΑΙΚΑ

Στὶς φιδένιες τὶς φλέβες σου—ἠδονῆς θείας ποτάμια—
Κλεῖς, Γυναίκα, τὰ θάνατο τῆς ζωῆς τὸ τραγοῦδι...
Θάμα, πνέμα τὰ μέλη σου. Κ' εἶν' οἱ ὀρμές σου πλοκάμια.
Κ' ἕνα σμάρι ἐμεῖς μέλισσες γύρω στὸ λβιο λουλούδι...

ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΗ ΑΓΑΠΗ

Τώρα μὲ τὸ Φθινόπωρο ἴσως θὰ σβύσῃ
τώρα ἡ ἀγάπη, ποῦ δὲν πρόφτασεν ἀκόμα
μὲ τὴ γλυκεῖα φωτιά νὰ μᾶς φλογίση.

Κιτρινιασμένα ὡς πέφτουνε στὸ χῶμα

τὰ φύλλα, τὰ νομίζω πῶς μετροῦνε
μὲ τὸν πνιγμένο τους τὸν κρότο ὅσες μᾶς μένουν
ἀγάπης ὄρες ἄτονες ποῦ ὅταν διαβοῦνε
θὰ ξεχαστοῦν κι' ὄλο στὴ μνήμη θὰ μακραίνουν.

Γιὰ λίγο ἄς περιμένουμε· ποιὸς ξέρει!

Ἴσως μιὰ σπύθα νὰ βρεθῆ ξανά ν' ἀνάψῃ
τὴν ἄτονη μας τὴν ἀγάπη, πρὶν τὸ χέρι
τὸ χτές, σὲ κάποιο σήμερα βουβὸ, τὸ θάψῃ.

Ἦ τὴν ἀγάπη τώρα πῶς τὴ λαχταροῦμε!

κλαῖμε σὰ δυὸ παιδάκια ποῦ θὰ μείνουν
ἔρμα καὶ στᾶλλον μάταια ζητοῦμε,
τὸ στήθος ζεστασιὰ τὰ χέρια κλείνουν

τὶς ἀγκαλιές ποῦ ἡ ἀγάπη δὲ θερμαίνει.

Στὸ δρόμο τότε ὁ καθένας δίχως νύχη
στὸ πλάι του ἕνα σύντροφο θὲ νὰ πηγαῖν
ἄλλου ἐγὼ κι' ἄλλου ἐσὺ μονάχη.

8-11-1922

Γ. ΑΝΘΟΥΣΗΣ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΦΩΣ

Μέσα στὸ φῶς τῆς χαρωπῆς ἡμέρας τοῦ καλοκαιριοῦ,
προσκυνητάδες ὁμορφιάς στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα,
ἀνοίξαν πρὸς τὸ πέλαγο καὶ πᾶν μακριά, —ποιὸς ξέρει ποῦ!—
μὲ τοῦ ἀγεριοῦ τὸ φίλημα ποῦ κόλπωσε τὰ ἱστία.

Ἐὸ δρόμος τώρα εἶν' ἔρημος ποῦ φέρνει στὴν ἀκρογιολιὰ
ποῦ λάμπουν σὰ διαμαντικὰ στὸν ἥλιο τὰ χαλίγια
καὶ σὺ ψυχὴ μου ἀπὸ μακριὰ θωρεῖς τὴν ἠρεμὴ ἀμμουδιά
καὶ ταξιδεύεις θλιβερὴ καὶ σὺ μὲ τὰ καίγια.

Κεῖνα γυρνοῦν καὶ πάντοτες κάπια ματάκια καρτεροῦν
τοὺς ναυτετες τους νὰ ξαναδοῦν τοὺς τόσο ἀγαπημένους·
στοῦ χωρισμοῦ τὸ τέλειμα παλιές χαρὲς νὰ ξαναβροῦν
νὰ κάψουν πιά τοὺς στεναγμοὺς τοὺς τόσο ὀϊμὲ θλιμένους.

Μὰ ἐσὲ ψυχὴ μου σὰ γυρνᾶς ἀπ τὸ ταξίδι τὸ σκληρό,
τὸ γέλιο στόμα ποῦ κρυφὰ πονεῖ δὲ θὰ χαράξει
μόνο γυρνᾶς σὰν ἔρημο πουλάκι ὀϊμὲ νοσταλγικὸ
ποῦ τὸ φθινόπωρο σὰν ρεῖ καὶ πάλι θὰ πετάξει.

Χίτος

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΪ'ΣΟΣ

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ

(ΑΠ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΜΑΣ)

Στό μικρό, μικρό, τό τόσο δά, ἐκκλησάκι μας, μέ τούς λίγους ἁγίους καί τίς ὀλό-
ασπρες καί ὀλοκάθαρες πλακίτσες του, βασιλεύει πάντα, μιὰ μυστικοπάθεια ὑποβλητική
πού καμμιὰ σκέψη ἢ πράξη ἐκφυλῆ δέ μπορεῖ νά τή σβύσῃ.

Εἶν' ἀλήθεια πῶς οἱ Θεοὶ κατοικοῦν πεῖδ κοντά σ' ἐκείνους πού πονοῦν. Κ' εἶνε
κεῖ ἀπιθωμένος στά πόδια τοῦ Χριστοῦ, μέ περισσῆ εὐλάβεια, ὁ πόνος τοῦ ληστή τοῦ
βουνοῦ, πού σ' ἔλη του τῆ ζωῆ κριματοῦσε σφάζοντας καί ληστεύοντας, πλάι στόν
πόνο τοῦ ληστή τῶν πόλεων, τοῦ μοιχοῦ τοῦ βιαστή καί τῶν ἄλλων. . . . . Κι ὡς
τόσο ἡ ἐκφραση τοῦ Χριστοῦ δέ φαίνεται λιγότερο πονετική. . .

Στό μικρό ἐκκλησάκι μας τ' ἁγιοκέρι καί τό λιβάδι, ἀκριβό τάμα τῶν φυλακισμέ-
νων, καίει, ὀλημερα μπρός τίς εἰκόνες τῶν ἁγίων γιά κάποιες κρυφές ἐλπίδες, πού δει-
λά-δειλά, ξεπροβάλλουν στή σκέψη καί προμηνοῦν τῆ μεγάλη στιγμή τοῦ λυτρωμοῦ. Κι ὁ
καπνός τραβᾷ ὀλοῖσα στόν οὐρανό. . . Κ' εἶνε αὐτός καί μόνο ἀντίρροπο στήν τραγική
συνπύκνωση τοῦ πόνου πού ἄγρια σπαρατίζει τὰ σωθικά ὀλονῶν. Κι ὡς τόσο οἱ Θεοί,
τό ὑπέριστα σύμβολο τῆς δικαιοσύνης, ἐνάντια στοὺς ἀνθρώπους, δέν τή σβύνουν τὴν
ἐλπίδα, τῆ θεοιέβου κιάλας καί τῆ ντύνουν μέ τὴν ὀλόλαμπρη πορφύρα τῆς πίστεως.

Στό μικρό, μικρό ἐκκλησάκι μας τό βουβό κλάμα ἐκείνων πού πονοῦν καί προσεύ-
χονται γιά τό λυτρωμό, σμίγει μέ τό γεμάτο γλῶσσα βλέμμα τῶν ἁγίων πού στό τρεμου-
λιαστό ἡμίφως τῶν καντυλιῶν παίρνει τὴν ἐκφραση τοῦ ἐλέους. Κι ὅταν πειὰ ὄλοι κλει-
στούνε μεσ' τὰ κελλιά τους, ἀπ τό μικρό ἐκκλησάκι, κάτι τι σά θρηῆνος καί σάν κλάμα
μαζί, φτάνει ἀπαλά ὡς τίς ψυχές μας.

Εἶν' ἡ ὄρα πού οἱ Θεοὶ κλαίνε γιά τὸν ἄδικο χαμό τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ο ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ

Σκεφτικός κι' ἀμίλητος σέρεται ἀργά-ἀργά μεσ' τό προαύλιο, σὰ νά μετράει τὸν
πόνο του, μέ τὰ βήματά του ἢ κουράσμενος κάθεται στήν καρέκλα καί μετράει τὸν
πόνο του μέ τό κομπολόγι. Κ' εἶνε ὁ κάθε κόμπος τοῦ κομπολογιοῦ του ἕνα κομμάτι
ζωῆς πού ὅταν τό ζοῦσε ἔξω ἦταν χωρὶς στιγμές, μὰ τώρα πειὰ πού δέν τό ζῆ, ἀδιά-
κοπα ὀρθῶνται μπροστά του καί τοῦ ἀραδιάζει, σάν πραγματευτής, σέ χίλιες δίπλες τίς
ὀμορφες στιγμές του, σὰ νά τοῦ λέει φωναχτά «Μ' ἔζησες μὰ δέ μ' ἔνοιωσες» Κ' εἶνε
αὐτό τό ἀργό μὰ σίγουρο ξεψύχισμά του.

Εἶνε πρόην ἀξίωματικός, κ' εἶνε πολλοὶ οἱ ὅμοιοί του. Ἐνα βράδι, σέ κάποιο
γλέντι, σέ μιὰ στιγμή τρέλλας ἔχασε μερικὰ χιλιάδικα τοῦ ταμείου του χωρὶς καλὰ-καλὰ
κι αὐτός νά τό καταλάβῃ πῶς. Μὰ ὅταν τόνοιωσε, ἀλλίμονο! ἡ δύναμή του εἶχε συν-
τριβεῖ σέ χίλια κομμάτια.

Καί τώρα πειὰ ζωντανὸς μέσα στόν τάφο, κι ὄχι σάν τούς καλότυχους νεκροὺς τοῦ
Μαβίλη, γιά νά διψᾷει καί νά μὴ μπορεῖ νά πιῇ νερό «στῆς λησμονιάς τὴν κρουσταλένια
βρύση» στραγγίζει καί τίς λίγες ἀκόμη πνοές του στό φοιχτό ἀγκάλιασμα τῶν περα-
σμένων του, γιὰτ' εἶνε ἡ τωρινῆ ζωῆ του στεῖρα ἀπὸ κάθε τι εὐγενικό κι ὀμορφο.

Σαλονίκη

ΚΑΤΑΧΝΙΕΣ ΣΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟ

Χαρισμένο στοῦ ΘΑΝΑΣΗ ΤΖΗΜΗΤΡΑ

Οἱ Τοῦρκοι διαβῆκαν....

Τοῦρκοι διαβῆκαν τὰ χωριά μας ρημάξαν καί γυμνοὺς μᾶς πετάξαν μέσα σ' ἄγνω-
στες χῶρες καί πολὺ μακρινές.

Νυχτιά σκοτινῆ πονθενά ἐν ἀστέρι, μόνο ἐμεῖς σὰ σκιές πλανεμένες, ἀπ τούς ὀχ-
τροὺς μας διωγμένες μέσα σ' ἄγνωστους δρόμους περνᾶμε γι ἄγνωστα μέρη. Ἡ μάνα
τὴν κόρη ἀπ τό χέρι κραταίει, ἡ γυναίκα τὸν ἄντρα καί τ' ἀνήλικα τρέχουν ξεπίσω μέ
φωνές μέ βοή μέ τρομάρα! Καί γονοὶ πού γεννήσαν παιδι μέ λαχτάρα καί νεκρὸ τό
σηκώνουν, τό μονάκριβο γυιό τους μὴ μπορῶντας ν' ἀφήσουν στά κοράκια τροφή στόν
ὀχτροὺ σαρχασμό.

Τοῦρκοι διαβῆκαν τὰ χωριά μας ρημάξαν καί γυμνοὺς μᾶς πετάξαν μέσα σ' ἄγνω-
στες χῶρες καί πολὺ μακρινές....

Ἐκκλησιά πρῶτο ἄσυλο τῆς πανάθλιας μας ζήσης. Βογγητὰ στεναγμοὶ καί ἀρῆς
καί φωνές κι ἀηλίκων κραυγές, κι ἁγιοκέρι ἀναμένα, προσευχῆς δυνατῆς καί στρωσίδια
ριγμένα, λερωμένα ἀπὸ λάσπες, σκισμένα, καί ἀσήμινοι δίσκοι καί ταπιὰ καί χαλιὰ καί
κουρέλια. Τ' ἁγιοκέρια λυγάνε ἀπ τὴ θέρημη. Τὸ σκοτάδι μονάχα σκεπάσει τό φοιχτό τό
κορμί μας γιά νά γύρει σέ ὕπνο, δίχως ἔννοια καί φόβο τοῦ ὀχτροῦ μας νά γίνουμε σκλά-
βοι. Καί στόν τόπο αὐτό πού μαρτύρων ψυχῆς μ' ἄλλους μάρτυρες σμίγουνε τούτη τὴν
ὄρα, μιὰ μανούλα κυτᾷζω πού σὰ φάσμα ἀνασηκῶνετ' ἐμπρός μου καί μετροῦ μέ κρυφὸ
σπαραγμό τίς σταγόνες πού ἀπ τὰ μάτια τῆς πέφτουνε πάνω στίς κρῶνες τίς πλάκες.
Εἶνε ἀχ! ἡ δική μου ἡ μάνα.

Τοῦρκοι διαβῆκαν τὰ χωριά μας ρημάξαν καί γυμνοὺς μᾶς πετάξαν μέσα σ' ἄγνω-
στες χῶρες καί πολὺ μακρινές.

Πανηγύρι. Φωνές δυνατῆς, ἀγορά γρηῆς νιῆς καί παιδιὰ γύρω σέ δίσκοι σ' ἀσήμια
σέ φορέματα σ' ἄλλα στολίδια. Τί εἶνε αὐτὰ; —Νά ἐμεῖς οἱ γυμνοὶ στοὺς ντυμένους
πουλάμε ὅ,τι φέραμε δῶ μέ μόχθο βαρὶ, ἀπ τὴ γῆ τὴν παλιά μας! . . Σέ μιὰν ἀκρῆ ριγ-
μένη κ' ἐγὼ τούς ἀσήμινοὺς δίσκους κρατῶντας ἀγοραστή νά μὴν εὔρω ποθῶ' στά γυ-
νά μου τὰ χέρι τους σφίγγω νά μοῦ ψάλλουν ἀκόμα, τῆς παλιάς μας ζωῆς τὰ τραγου-
δια. Μὰ ἕνας νιὸς καί μιὰ νιά, εὐτυχημένο ζευγάρι τοὺς δικούς μας τοὺς ἀθλιούς δι-
σκούς ζητᾶνε. Τὴν τιμὴ ἀνεβάζω τρελά, γιά νά μείνουν σέ μένα μὰ κι αὐτοὶ ἀπὸ οἴχτο
γιά μένα προσφέρουν διπλά. Τότε γὼ μέ τὰ μάτια κλειστὰ νά μὴ δῶ τοῦ χεριοῦ μου
τὴν προδοτικὴ στάση τῆς παλιάς μου ζωῆς τό σημάδι, τό μόνο, προσφέρω κι ἀρχινῶ
τό φοιχτό μου τραγοῦδι.

Τοῦρκοι διαβῆκαν τὰ χωριά μας ρημάξαν καί γυμνοὺς μᾶς πετάξαν μέσα σ' ἄγνω-
στες χῶρες καί πολὺ μακρινές.

Σαλονίκη 1923

ΡΑΔΟΥ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗ

ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Στόν ἀγαπημένο μου τὸ ΣΤΡΑΤΗ τὸ ΔΟΥΚΑ τὸ διαλεχτό μου τὸ φίλο.

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο καί τέλος)

Τὸ ρολόγι σήμανε τὴ 10 ὄρα κι ἀκόμα κοιμόσαντε. Σέ λίγο ξύπνησε ὁ Γιῶργος
καί βλέποντας τὴ μέρα πούχε προχωρήσει, ἔκανε νά σηκωθεῖ, μὰ τό κίνημά του, ὄσο

ελαφρό κι αν ήτανε, ξύπνησε την Κάκια, που άνοιγοντας τὰ μάτια, σαν από κάποιο γλυκό όνειρο, άπλωσε τὰ λεπτά της τὰ χέρια κι άγκάλιασε τὸ Γιώργο. Κατόπι φίλησε τὰ μάτια του και τὸν άφησε νὰ σηκωθεί. Τονέ παρακολούθησε που ντυνότανε και σαν τέλωσε κ'έτοιμάστηκε, τὸν άρώτησε, αν πειράζει που άργησε νὰ πάει στὸ γραφείο του.

— "Α μπα, δὲν θὰ πάω καθόλου θὰ πῶ πῶς ἤμουν άρρωστος. Πρέπει σήμερα νὰ πανορίσουμε τις δουλιές μας και τὸ γραφείο τὸ βλέπουμε κι αὔριο, δὲ χάθηκε δὲ ὁ κόσμος. Ἐσὺ μονάχα νὰ μου κάνεις τὴ χάρη νὰ μὴ σηκωθείς καθόλου, ἄς εἶνε ἀσιγύριστα θαρθῶ πολὶ γλήγορα σὲ μιὰ ὥρα θάμε ἄδῶ. Σύμφωνοι; Τηνὲ φίλησε κ'έφυγε. Βγαίνοντας απ' τὴν ὁξόπορτα ἕνα σκυλι οὔρλιαζε λίγα μέτρα μακριά. Τὶ εἶδος γάβγισμα εἶνε αὐτὸ, σκέφτηκε. Τοῦκανε κακὴ ἐντύπωση" μιὰ δεισιδαιμονία τὸν κατάλαβε" πήρε μιὰ πέτρα τὴν πέταξε και τὸ κινήγησε μακριά. Μὰ τι διάβολο μικρὸ παιδί γέννηκα, σκέφτηκε, και τραβήξε γιὰ τὸ γιατρό. Ἡ Κάκια, μόλις ἔφυγε ὁ Γιώργος ἔβαλε τὸ θερμομέτρο και βλέποντας πῶς εἶχε 37 και κάτι θαρρέφτηκε και κακίζοντας τὸν ἑαυτὸ της που ἔβαλε σὲ φασαρίες τὸ Γιώργο γιὰ τὸ τίποτα, σηκώθηκε κι άρχισε νὰ σιγουρίζει τὸ δωμάτιο. Ἐτίλιασε κάθε τι γιὰ τὸ ταξίδι, ἔφαγε λίγο ψωμὶ με βούτυρο και τσάι και κουρασμένη ξαναπλάγιασε περιμένοντας τὸ Γιώργο. Σὲ λίγο άκουσε βήματα στὰ σκαλοπάτια ν'ἀνεβαίνουνε και κατόπι ἕνα χτύπο στὴν πόρτα και νὰ, με τὸ άνοιγμα, ὁ Γιώργος μ' ἕναν κύριο μπήκανε μέσα.

— Μπα! σηκώθηκες, μὰ δὲ σοῦ εἶπα νὰ μὴ σηκωθείς καθόλου; δέ...

— Μὰ εἶμαι πολὶ καλά Γιώργο. Τὸ θερμομέτρο σήμερα λέει 37 και κάτι, ἔπειτα ἤμουνα τόσο καλοδιάθετη που ἔφαγα κι ὅλας λίγο ψωμὶ με τσάι.

— Τώρα πῶς εἶστε; πήρε τὸ λόγο κι ὁ γιατρός. Τοῦ ἀπήντησε πῶς εἶνε λίγο ζαλισμένη ἀπὸ τὴν κούραση. Τὴ μάλωσε που σηκώθηκε και πλησιάζοντας τὴ της κύταξε τὸ σφιγμό. Κατόπι τὴς εἶπε νὰ καθήσει και τὴν άκροάστηκε με πολὴ ἐπιμέλεια βάζοντας τὴ πότε νὰ βήχει πότε ν' ἀνανέει βαθιὰ κάπου ἕνα τέταρτο. Σαν τέλωσε. Διέταξε νὰ μὴν κινηθεῖ καθόλου, κάτι τονωτικὰ φάρμακα και ἀπαραίτητα νὰ παρθεῖ μιὰ νοσοκόμα γὰ νὰ τὴν περιποιεῖται. Εἶπε πῶς τὴν ἄλλη μέρα θὰ ξαναρχότανε και δίδοντας τὴς κουράγιο με λίγα θαρρυντικὰ λόγια τὴς ἔφυγε ἄβριο νὰ τὴ βρεῖ κ' ἄλτερα. Ὁ Γιώργος τονέ συνόδεψε ὡς τὴν ὁξόπορτα κ' ἔκει τονέ ρώτησε γιὰ τὴν πορεία τὴς άρρώστιας.

— Τὶ τὰ θὲς φίλε μου. Εἶνε χαμένο τὸ κορίτσι. Ἐγὼ προσβληθεῖ τὸ ἀριστερὸ της τὸ πνεμόνι και ἡ φτίση λέγεται καλπάζουσα. Μπορεῖ νὰ ζήσει γιὰ λίγο καιρὸ μὰ τὸ πιότερο σὲ λίγες μέρες θὰ μὰς ἀφήσει γειά. Στεγνά, γιομάτα φριχτὴ ἀλήθεια, τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ, σὰ μαχαίρι δίκικο τοῦ τρυπήσανε τὴν καρδιά. Σταμάτησε κι άκούμπησε τὸ κεφάλι του στὸ μπαρμακλίκι τὴς σκάλας. Ἡθελε νὰ πάρη λίγη δύναμη. Ὁ χαμός τὴς Κάκιας τοῦ παράλυσσε ὅλες του τις δυνάμεις. Ἐνα φρ. φρ. σαν κάτι νὰ πετοῦσε τὸν ξάφνιασε και σηκώνοντας τὸ κεφάλι του εἶδε κάποιο πουλί, ἕνα χελιδονάκι, που ἔκανε κανεδυὸ βόλτες στὸ διάδρομο και χάθηκε πάλι ἀπὸ τὴν ὁξόπορτα. Τοῦ φάνηκε σὰ μιὰ ψυχούλα που ἦρθε γιὰ μιὰ στιγμή και χάθηκε και ἄθελά του τὴν παρόμοιασε με τὴν Κάκια. Ἡ σκέψη του γιόμισε πάλι δεισιδαιμονίες. Μιὰ ἰδέα δυνατὴ, σφινόθηκε στὸ μυαλό του: πῶς ἡ Κάκια πέθανε και πηγαίνοντας ἀπάνου θὰ τηνὲ βρεῖ νεκρή. Φοβήθηκε, γιὰ μιὰ στιγμή τοῦ φάνηκε πῶς άκουσε τὴ φωνὴ της ἀπὸ πάνω νὰ τόνε φωνάζει, ἔστριψε με τρόμο τὸ κεφάλι του και μὴ βλέποντας τίποτα συνήρθε. Μὰ τί ἔπαθα;! περίεργο πράμα! τι άρρωστεμένες σκέψεις εἶν' αὐτές. Καὶ γλήγορα γλήγορα, σὰ νὰ φοβότανε μὴν ξαναρθοῦνε, ἀνέβηκε τὴ σκάλα και μπήκε στὴν κάμαρα. Ἡ Κάκια ξαπλωμένη ἀνάπνεε σιγά, σιγά, κανονικά. Τὸ προσωπάκι της ὄχρῳ. Τὰ μάτια της σὰ νάσαντε χωμένα, βαθουλά. Τ' ἄσπρα τὰ σεντόνια τοῦ φαινόσαντε σαν τ' ἄσπρα φτερά τοῦ θανάτου νὰ εἶχανε τυλιγμένο τὸ σῶμα της και δὲ ἔμνησκε παρὰ τὸ κεφάλι νὰ σκεπάζοντε, γιὰ νὰ τὴ χάσει κι αὐτός, κι ὁ ζωγράφος, κι ὁ γλύπτης, κι ὁλ' ἡ τέχνη. Μιὰ

ψυχούλα, ψυχούλ' ἀγγελικιά, βρέθηκε σ' ἕνα σῶμα μολυσμένο ἀπ' τὴ κοινωνία, γι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ φύγει ἀπ' αὐτὸ, ἔπρεπε νὰ λεπτρωθεῖ, νὰ πάει ἔκει που τὴς ἔπρεπε, στὸν οὐρανό. Τηνὲ ζητούσανε οἱ ἄγγελοι και κανένας δὲ μπορούσε νὰ τὴν κρατήσει. Οἱ σκέψεις αὐτές τοῦ καταπραΰνανε τὴν ψυχὴ και ψύχραιμα πιά πλησίασε τὴν Κάκια και κάθησε κοντὰ της. Δὲν τὴς μιλοῦσε, μονάχα τὴς χαῖδεβε τὸ προσωπάκι, τὰ μαῦρα μαλλιά. Κατὰ τὸ μεσημέρι τὴς ἔβαλε τὸ θερμομέτρο και εἶδε πῶς ὁ πυρετὸς εἶχε περάσει τοὺς 39 βαθμούς. Φοβήθηκε πάλι και γλήγορα ἔφυγε τρέχοντας νὰ βρεῖ τὴ νοσοκόμα. Ἐτρεξε ἄδῶ, ἔτρεξε κει και με πολλὰ βήματα κατώρθωσε νὰ βρεῖ μιὰ που τὴν πήρε μαζί του και γύρισε στὴν Κάκια.

Ἦλο τὸ βράδι ὁ πυρετὸς τὴν ἔκαιε. Εἶχε ἀναβεί ὡς τὰ 40. Ὁ Γιώργος μόλις μόρσεσε καθίστος, πάνου σὲ μιὰ καρέκλα νὰ κλέψει λίγο ὑπνο. Τὸ πρωτὸ ὁ πυρετὸς κατέβηκε στὰ 39. Ὁρεξὴ δὲν εἶχε καθόλου. Αἰστανότανε πλήξει, στεναχώρια. Ἡθελε νὰ φύγουμε γιὰ τὸ Χαλάντρι και με τὴ σιγανὴ κι ἀστενικιά φωνὴ της τὸν άρωτοῦσε, γιὰτι δὲν κάνει ἔκεινο που τὴς ὑποσκέθηκε. Βρηκότανε σὲ δύσκολη θέση μὴ ξέροντας τί νὰ τὴς ἀπαντήσει και προσπαθοῦσε με κάθε τρόπο νὰ βρεῖ μιὰ δικαιολογία, που τὸν ἔκανε πιότερο νὰ ὑποφέρει, σαν ἔβλεπε τὰ μάτια της νὰ τοῦ λένε με τὸ σιωπηρὸ τους παράπονο—γιατι με γελᾶς,!—Ἐτσι περάσανε ἀκόμα τρεῖς μέρες. Ὁ πυρετὸς τὴς πιότερο δυνάμωνε, παρὰ νὰ πέσει. Εἶχε γίνεῖ τρομερὰ ἀδύνατη, μὰ και πιότερο συμπαθητικὰ, πιότερο γλυκιὰ. Κάποτε κάποτε τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὴς διαβάσει κανένα καινούργιο δηγηματάκι, που τὴς τραβοῦσε τὴ σκέψη κ' ἔτσι τὴν ἔκανε νὰ περνᾶει τις ὥρες της πιδ ἀνόδυνα με λιγότερη στεναχώρια.

Ἦτανε ἡ πέμπτη βραδιά. Εἶχε σκοτινιασει κι ὁ Γιώργος γιὰ νὰ βλέπει καλύτερα, ἀναψε τὸ ἤλεκτρικό. Τὴς διάβαζε δῶ και δυὸ ὥρες ἕνα ρωμάντζο «Ζωὴ κι ἀγάπη στὴ μοναξιά» μὰ ἐνῶ απ' τὴν ἀρχὴ με τόσο προσοχὴ τὸ παρακολουθοῦσε, τώρα σαν τ' ἄφτια τὴς νὰ πάσανε ν' ἀκοῦνε, θαρρεῖς και δὲν καταλάβαινε τίποτα. Σταμάτησε τὸ διάβασμα και κύταξε τὸ σφιγμό της. Ὁάχε πάνου ἀπὸ 120 σφίξεις. Τὰ στηθάκια της ἀνεβοκατεβαίνανε, θαρρεῖς κι ἀγωνιοῦσε. Τὴν άρώτησε πῶς εἶνε, μὰ δὲν τοῦ ἀπάντησε. Ἡ νοσοκόμα δὲν εἶχε φανεῖ ἀκόμα. Τὸνέπιασε ρίγος. Ἡ στεναχώρια της ὄλο κα. μεγάλωνε. Τὸ θερμομέτρο σαν τὴς τὸ ξανάβαλε εἶχε ἀνεβεί πάνου ἀπὸ τὸ 40. Φοβήθηκε. Ἐπρεπε ν' ἄρθεῖ ἡ νοσοκόμα γιὰτι ἀλίμινο τίποτα δὲ μπορούσε νὰ κάνει.

— Θὰ σκάσω. Γιώργο, ἀνοιξέ μου τὸ παραθύρι. Δὲ μπορῶ καίνομαι.

Προχώρησε πρὸς τὸ παραθύρι και τ' ἀνοῖξε. Ἐνα δροσερὸ ἀεράκι πλημμύρισε με μιὰς τὴν κάμαρα. Ἐβριξε μιὰ ματιὰ στὴν πολιτεία. Σκοτάδι. Τὸ φεγγάρι δὲν εἶχε ἀκόμα βγεῖ. Βοητὸ και θόρυβος ἀδιάκοπος, τοῦ χτύπησε στ' ἄφτια. Μιὰ παρὰ στὸν πέρα δρόμο μαζωμένοι κυκλο τραγουδοῦσανε κάποιο τραγοῦδι. Ὁλα μάταια, σκέφτηκε και γύρισε πρὸς τὴν άρρωστη. Ἀνάπνεε με κόπο και θαρρεῖς γλήγορα, σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ ρουφήξει ὄλο τὸν ἀερα ἀπὸ φόβο μὴν τονέ χάσει. Κάθισε δίπλα της και στήριξε τὸ πρόσωπό του μεσ τὴς παλάμες του. Στις 10 χτύπησε ἡ πόρτα ἦταν ἡ νοσοκόμα. Καλησπέρισε και τὸν άρώτησε γιὰ τὴν άρρωστη. Κατόπι ἐπιασε τὸ σφιγμό της και κουνώντας ἀπελπιστικὰ τὸ κεφάλι της κάθισε κοντὰ στὸ κρεβάτι.

— Πῶς εἶνε; ρώτησε φοβισμένα ὁ Γιώργος. Γύρισε τὸν εἶδε, ἔκανε κάποιο ἀπελπιστικὸ μορφασμὸ και τίποτ' ἄλλο... Ἡ καρδιά του χτυποῦσε... Σηκώθηκε και πλησίασε στὸ παραθύρι. Μιὰ νυχτερίδα ἔκανε δυὸ τρεῖς βόλτες και χάθηκε. Τὸ τραμὶ στρίβοντας στὴν καμπή—Πατήσια—Πανεπιστήμιο—ἔβγαλ' ἕνα τσουχερὸ, ἀνατριχιαστικὸ ἤχο που, ξεχωρίζοντας μεσ' απ' τὸ γενικὸ τὸ θόρυβο τὴς πολιτείας, μπήκε σὰ δίκικο σουβλερὸ μαχαίρι στὴν ψυχὴ του. Παράχτηκε και σὰ νὰ πόνεσε, ἔφερε τὸ χέρι του στὴν καρδιά. Οἱ φωνές, τὰ τραγοῦδια, τὸ βοητὸ, ὄλα μέσα στὸ νοῦ του τριγυρίζανε μαζί με ἀόριστες σκέψεις, ἀκαταλόγιστες, χωρὶς ἀρχὴ και τέλος. Προσπαθοῦσε νὰ

συγκεντρώσει τη σκέψη του, μα του κάκου, του φαινότανε, πώς όλος ο κόσμος στροβιλιζότανε, πώς ο αέρας είχε χαθεί, πώς υπόφευγε, ώρα με την ώρα πióτερο 'πό την έλλειψή του, πώς τον πίεζε στην ψυχή του και πώς σε λίγο θάσκαζε. Και νά, τραντάχτηκε απότομα άκουσε τὸ υπόκοφο βήξιμο και συνήριθε. Μά, ήτανε μούσκεμα ιδρωμένος διάβολε τι έπαθε; ! Έβγαλε τὸ μαντήλι του και σφούγγισε τὸ πρόσωπό του. Τώρα ήτανε καλά. Νά τὸ φεγγάρι πὸν σκόρπισε τὸν ἀχνὸ φωτισμό του. Νά ὁ ἦχος μιᾶς μουσικῆς. Εἶνε τὸ πιάνο τῆς ἀπέναντι. Πῶς, ἀφ' οὐ γνωρίζει και τὸ κομᾶτι πὸν παίζει, δὲν εἶνε ἡ σερενάτα τοῦ Τοζέλι; Ἄ, μὰ δὲν ἔχει τίποτα. Θάχε ἀφαιρηθῆ προτιότερα, δίχως ἄλλο....

Σιγαλιά..... Ἡ βαριά ἀναπνοὴ τῆς Κάκκας ἀκούοτανε πότε γρήγορη πότε ἀργή. — Λίγο νερό... Ἄχ! σβήστε τὸ φῶς, δὲ μπορῶ... Γιώργο... και σήκωσε τὰ χέρια της. Μ' ἕνα βῆμα βρέθηκε κοντὰ της και τὴν ἀγκάλιασε

— Κάτσε κοντὰ μου γιὰ τελεφταία φορὰ ν' ἀκουσεῖσά ὑστερνὰ μου. τὰ λόγια.. Ἐ-
τρεμε!. Θέλω νὰ σοῦ πῶ πολλά, μα δὲ μπορῶ κι ὄλας. Ἡ φωνὴ της μόλις ἀκουγότανε στην ἀπόλυτη σιγαλιά. Ἄρχισε ἀπὸ τὴ μάνα της, τὸν πατέρα της, τὶς ἀδερφές της, γιὰ τὸ λουλουδι της τὸν κρῖνο, πὸν ἰδιαίτερα τὸν παρεκάλεσε νὰ τονὲ τάξει και νὰ τονὲ διατηρεῖ σὰ νάτανε ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ της και τελεφταία γιὰ τὴν ἀγάπη τους, γιὰ τὸν τάφο της—νὰ τῆς πηγαίνει, ὅποτε θέλει, ἀπὸ ἕνα μπουκέτο κόκκινα και ἄσπρα τριαντάφυλλα—κι ἄλλα πολλά μοιροῦριζε, σιγά, σιγά, μα μιὰ λέξη, μιὰ μιὰ συλλαβή, ἄσυνάρτητα, χωρὶς δύναμη, ὡς ὅτου σβήστικε και τὸ ὑστερνὸ της τὸ μοιροῦρισμα.

Ντάν-Ντάν-Ντάν. Τὸ ρολόγι χτύπησε τὶς 12 τὰ μεσάνυχτα. Παντοῦ βασίλ-βε μιὰ ἡσυχία νεκρικὴ. Τὸ Φεγγαράκι σὰν καθὲ βράδι, περνώντας ἀπ' τὰ παραθύρια τῆς φιληνάδας του, μπήκε ζητώντας με τὶς ἀργυρὲς χλωμὲς ἀχτίδες του, νὰ τῆς δώσει τὸ ἐσπερινὸ του τοφιλί. Τῆνε βοήθηε πλεγισμένη στο ποντοῦλενιο της τὸ κρεββατάκι και ἀγκάλιασε γιὰ τελεφταία φορὰ τὸ κορμὶ σωματάκι τῆς ἀγαπημένης του ψυχούλας, κατόπιν, ἀργὰ-ἀργὰ, σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ παρατείνει τὸ ἀγκάλιασμα, ἔστω και γιὰ μιὰν ἀκόμα στιγμὴ, ἔφευγε ἀφήνοντας πίσω του τὴ σκοτινιά... Τώρα φώτιζε μονάχα τὸ ὄχι πρόσωπάκι, πὸν ἀτάραχο με μιὰ ἔκφραση θείας καλοσύνης, ὑπέροχης γλυκύαδς, νύχιες κοιμούτανε τὸν ἡδονικότερο ὕπνο μιᾶς δροσολουστῆς ἀβγῆς. Λίγο ἀκόμα κ' οἱ ἀχτίδες του δίνοντας και τὸ ὕστατο τὸ φιλὶ στὸ λεφτοκαπνίνο τὸ σωματάκι, πὸν δέκα ἔννια τόρα χρόνια φιλοξενοῦσε τὴν ἀγνή ψυχούλα τῆς φίλης του, καθήκανε στὸ ἀπειρο, παίροντάς τῆνε μαζί τους στὸν οὐρανὸ και ἀφίνοντας τὴ βαθιὰ σκοτινιά στην κάμαρα τῆς ἀμαρτωλῆς.....

Σιγαλιά..... Τὸ τίκ τὰκ τοῦ ρολογιου, ρυθμικὸ, μονότονο, ξεχώριζε μέσα στη νεκρικὴ ἡσυχία πνίγοντας τὶς φοβισμένες ἀναπνοὲς τοῦ Γιώργου και τῆς νοσοκόμας. Τὸ δροσερὸ ἀεράκι με τὰ γοργὰ φτερά του, ἔφερε τὶς γλυκολάλητες φωνές τῶν πουλιῶνε, πὸν με τὸ ἦρεμο φροῦ-φροῦ, πὸν στέλνανε οἱ φυλλωσιές τῶ δέντρων και με τοὺς μελωδικούς φτόγγους μιᾶς μακροισμένης μουσικῆς, θαρρεῖς ψαίλνανε κάποιον ἀπὸ κοσμο σιγανὸ ὕμνο στην ἀγγελικὰ ψυχούλα πὸν πέταξε στὸν οὐρανὸ.

Σαλονίκη

Γράφτηκε στην Ἀθήνα στὰ 1919 τὸν Ἀλωνάρι.

ΣΤΑΜΟΥ ΠΑΡΑΒΑΤΗ

ΛΥΠΗΜΕΝΕΣ ΩΡΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΚΙΝΤΥΝΟΥ ΤΡΕΛΛΟΥ

Σκέφτηκα : μιὰ καληνύχτα, ἀργομίλητη, λείει πολλά. Γιὰ μιὰ καληνύχτα, μπορεῖ νὰ κλαίη κανεὶς. Νά! υπορεῖ μέρες νὰ κλαίη... Γιατί; δὲ μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω. Τὸ αἰσθάνομαι μονάχα και κλαίω. Μιὰ καληνύχτα εἶνε μιὰ μουσικὴ. Ὅχι εἶνε ἡ ἀρμονία,

κ' ἡ μουσικὴ δὲν ἔχει ἀρμονία. Εἶνε ἡ ἀπόλυτη ἀρμονία τῆς σιγῆς... Μοῦ τὴν εἶπε. Κ' ἐγὼ τὴν ἐνοιῶσα σ' ὄλο μου τὸ σῶμα. Κι ἀνατροχίασα. Μπήκε μέσα μου κυματιστὰ χτύπησε στὶς αἰσθήσεις μου ὄλες, τὴν εἶδα. Μιὰ χαρὰ ἀπλώθηκε μέσα μου. Και κάτι ψιθύρισα... Τὸ ἄκουσα μόνος και μ' ἔπιασε ὁ πόνος τῆς χαρᾶς. Ἐκοίταξα γύρω μου. Τὰ φύλλα λίγο κουνιῶντουσαν. Μιὰ δροσιὰ και μιὰ ζωὴ κρύβουν τὸ σκοτάδι, τὰ φύλλα, οἱ σκοτεινοὶ κορμοὶ. Κ' ἦταν ἡ γαλήνη τῆς χαρᾶς μου, ὁ γαλήνιος πόνος, σκορπισμένη στη νύχτα. Κ' ἡ νύχτα μιλοῦσε. Κι ὄλα αὐτὰ ἦταν ὄραια και τὰ αἰσθανόμουνα.

Μιὰ καληνύχτα μοῦ εἶπε ἦταν ἀργοκῦμαντη ἡ φωνὴ της... Ἦταν μιὰ γυναίκα και μοῦ εἶπε καληνύχτα. Μοῦ τὴν εἶπε ἀργά—τίποτα περισσότερο. Κι αὐτὴ ἡ γυναίκα ἔφυγε. Ὁρα πολὺ τὴν κοίταξα νὰ πηγαίνει πρὸς τὴ νύχτα. Τὸ σκοτάδι τὴ φώναζε. Κι ὁ αέρας τὴ φώναζε πὸν φουσοῦσε μακρὰ. Ἐγινε γκριζὰ στην ἀρχὴ, μιὰ γκριζὰ ἀραιὸ σιλουέτα. Ἐπειτα σκούρηνε, ἔγινε διαφανῆς. Ἐβλεπα τὰ δέντρα μέσ' ἀπ' τὸ σῶμά της και μέσ' ἀπ' τὴ ρόμπα της. Διαλύθηκε.

Αὐτὸ τὸ βράδι θὰ κλάψω πολὺ. Ὁ ἄς μὴν ἔφευγε! Γιατί ἔφυγε; Γιατί; Σὰν τὴ ρώτησα γέλασε και δὲ μοῦ ἀπάντησε. Ἄς μὴν ἔφευγε. Τὸ προῖ μποροῦσε νὰ μοῦ πῆ κατὰ λάθος πάλι καληνύχτα. Ἔτσι, ὅπως τὸ εἶπε και τόρα. Ὅχι δὲ θὰ γυρίσω σπιτι μου. Θὰ μυρίζω τὸ ἀρωμα πὸν ἄφησε περνώντας στα λουλουδία. Θὰ ρουφιζῶ ὄλο τὸν αέρα τοῦ κόσμου. Γιατί νὰ φύγη; και γιατί ἦρθε; Δὲ με μέλει! Εἶνε ἀνοησία νὰ κάνη κανεὶς τέτοιες σκέψεις... Ἐνα φύλλο πέφτει. Ἐλάτε νὰ σκερτοῦμε τὸ φύλλο. Εἶνε χλωμὸ, εἶνε ξερὸ και κλαίει μαζί μου. Κλαίμε δυὸ, κλαίμε πολλοὶ. «Καληνύχτα».

Εἶνε ἔγγραφια στὸν κῆπο. Τὸ φιλό μου παλτὸ ἔχει μουσκέει. Ἐὰ τρώμαζε κανεὶς ἀν' μ' ἔβλεπε με τὰ μάτια πεταγμένα ἀπὸ εὐχαρίστηση. Λίγα ἄστρα σπιθηρίζουν. Μιὰ ἀνάσα βγαίνει ἀπ' τὰ δέντρα. Ἀναπνέω Φτάνω στὰ κάγγελα και κοιτάζω ἀπ' αὐτὰ πὸν ἔφυγε. Θὰ εἶνε μακρὸν τόρα. Μέσ' στὸ σκοτάδι. Μέσ' στην κρύα ψυχὴ του. Τρέμο: εἶνε σκοτάδι κ' εἶνε ὄραια! Κι αὐτὰ τὰ λίγα ἄστρα πὸν σπιθηρίζουν ζηλεύουν!

Βέβαια! εἶνε νύχτα. Κυλιόσηκα στὸ ὑγρὸ χῶμα και κρατοῦσα τὸ κεφάλι μου με τὰ δυὸ χέρια. Ἐβγαλα ἕνα γέλιο πνιχτὸ, ἔπειτα ἔκλαφα.... ἔπειτα ἔμεινα βουβός.... ὄρες θὰ περνοῦσαν. Τὸ σκοτὸδι μετὰ βλ ἦθηκε σὲ μιὰ σκοτεινὴ ἀγωνία. Τ' ἄστρα ἀρχισαν νὰ θολώνουν, κάτι μ' ἔπιασε στὸ λαιμό. Δὲν ἐξουσίαζα πιά τὸν ἑαυτὸ μου και δὲ μποροῦσα οὔτε νὰ κλάψω οὔτε νὰ γλάσω. Σκοτάδι, σκοτάδι και δέντρα γύρω μου. Κ' ἕνα χάρτο δίπλα μου—τὸ ξερίζωσα με μανία. Τὰ δέντρα ἔπαψαν νὰ κουνιῶνται. Σωπαίνουν. Ὁ Θεὸς μου πὸς νὰ ζήσω και γιατί νὰ ζήσω;

Εἶνε τὰ δέντρα!; Πάλι κάτι μ' ἔπνιγε στὸ λαιμό. Ἦθελα νὰ μιλήσω, νὰ τραγουδίσω στη νύχτα, νὰ βροῖσω χιδαία τὴ νύχτα, και δὲ μποροῦσα. Πλήξη! Και τὰ φύλλα στενοχωριοῦνται και κρέμονται μ' ἔγκαρτερηση. Δὲν κουνιῶνται—ἔχω πονοκέφαλο. Δὲ μπορῶ πιά νὰ σκεφτῶ ὅ,τι θέλω. Τί; Νάι; «Καληνύχτα»! «Καληνύχτα»! «Καληνύχτα»! Χα χά! Καληνύχτα! Ξαφνικὰ ἕνας ἀέρας μ' ἄγγιξε. Σηκώθηκα μ' ὀρμη και ἀρχισα νὰ περπατάω. Τὰ φύλλα κουνιῶνται. Ἡ καρδιά τῆς νύχτος μοιροῦριζει. Τὴν περιφρονῶ και κάνω πὸς δὲν τὴν ἀκούω. Γιατί νὰ μὴν εἶμαι κάτι ὄραιο; κάτι δυνατό; κάτι ἀνεξάρτητο. Νά κλαίω και νὰ γελῶ χωρὶς αἰτία. Φοβᾶμαι; Οἱ κορμοὶ με βλέπουν. Δὲ θέλω νὰ πεθάνω. Ζαρόνομαι. Πῶς; Εἶνε ἀλήθεια. Ἦταν μιὰ γυναίκα ὁμορφη.—Δὲ θέλω νὰ πεθάνω, δὲ σκέπτομαι.

Ἐνας κόσμος χοροπηδαίει μέσα μου. Δὲν προφταίνω νὰ τὸν ἀκούω, μιλάει γρήγορα και σωπαίνει. Δυστυχία! Κάποιος σκύλλος γανγίζει μακρὰ.

Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶνε τρίτη. Θὰ εἶνε νύχτα τῆς τρίτης. Νύχτα περασμένη.

Μπήκα ἡσυχος στο σπιτι νὰ ἐτοιμάσω τὰ ἐργαλεία μου. Αὔριο νωρὶς θὰ ψαρέψω στη λίμνη τοῦ Ὀντάρ,

5 Δεκεβρῆ 1922

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ

ΜΙΑ ΖΩΗ ΧΩΡΙΣ ΕΡΩΤΑ

Σήμερα, σά να μὴν περνοῦσε ἡ ὥρα. Ἀτέλειωτη. Βαρειά ὀμίλη ἀπλωνόταν ἔξω, πιέζοντας τὰ δέντρα καὶ τὶς χαμηλές στέγες τῶν φτωχικῶν σπιτιῶν, καὶ, μέσα στὴ μεγάλη μακριὰ αἴθουσα, τὸ ἠλεκτρικὸ σημάτιζε λευκοὺς ὄγκους, ἀπὸ φῶς καὶ ἀπὸ σκιά μαζί. Τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν χανόντουσαν μέσα στοὺς ὄγκους αὐτοῦς, μικρὸν, ἔχαναν τὸ σχῆμα τους. Μιὰ ἀτονία, μιὰ πλήξη φοβερή, πού δὲν ἤξαιρε τὴν αἰτία τῆς, τὸν ἐβάρυνε. Ἡ θολή αὐτὴ μερὰ τοῦ ἔφερνε ἀναμνήσεις, τὸν ἐγύριζε πίσω στὰ παλιά. Μιὰ στιγμή ξεχάστηκε μπρὸς στὸ ἀνοιχτὸ βιβλίον, καὶ τοῦ φάνηκε πὼς εἶταν ἕνας μαθητᾶκος, δέκα-δώδεκα χρονῶ, μὲ κοντὰ παντελονάκια, ἕνας ἐπιμελής, πολὺ ἐπιμελής μαθητῆς.

— Ὅπου εἶδει δεῖξαι. Μιὰ ψιλὴ παιδιατικὴ φωνὴ τὸν συνέφερε. Κοίταξε τὸν πίνακα, μὰ τὰ σχήματα κ' οἱ ἀριθμοὶ μπερδεύοντουσαν, γενόντουσαν ἕνα, σχηματίζαν χάος ἀνατριχιαστικόν.

— Σωστὰ, σωστὰ, ἀγοκίνησε τὸ κεφάλι του. Τὸ παιδί κάθισε.

— ὦ! αὐτὴ ἡ ὥρα σήμερα εἶναι ἀτέλειωτη. Λές καὶ ὁ χρόνος ἔχει σταθεῖ, συλλογίστηκε. Καὶ σκέφτηκε τὴν κάμαρά του, τὴ μητέρα του... Μὰ ἡ σκέψη αὐτὴ τοῦ ἔφερε μεγαλύτερη ἀθυμία. Καὶ ἂν πραγματικῶς στεκόταν ὁ χρόνος; Ἡ παράδοξη αὐτὴ ἐρώτηση καρφώθηκε σὰ μιὰ ἀνεξιχνίαστη Σφίγγα στὸ νοῦ του. Βέβαια, ἂν ὁ χρόνος σταματοῦσε, ὅλα θὰ σταματοῦσαν τὴν ἴδια στιγμή καὶ θὰ μέναν ἔτσι αἰωνίως ἴδια, ἀμετάβλητα, πληχτικά... Μιὰ ἐναίσιμη διατριβὴ π. χ. περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δυνατοῦ τῆς στασιμότητος τοῦ χρόνου... Θέ μου, τί θόρυβος γύρω ἀπ' αὐτὴν! Οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου θὰ ἐθορυβοῦντο ἀσφαλῶς, οἱ ἐφημερίδες θὰ ποσοχολοῦσαν στῆλες ὀλάκερες... Χαμογέλασε. Ὁ ἦχος τοῦ κουνουνοῦ, καθαρὸς, δυνατὸς, ἀπλώθηκε καὶ πλημμύρισε τὴ σιγαλιά. Ἐκλείσε τὸ βιβλίον καὶ βγήκε ἔξω.

Ἡ βροχὴ χτυποῦσε ἀνατηδώνοντας στὶς μαρκίζες τῶν μαγαζιῶν καὶ ἔρρεε σταυλάκια τῶν πεζοδρομιῶν, σχηματίζοντας θολοὺς ραγισμένους καθρέφτες. Τὰ ἠλεκτρικὰ εἶχαν ἀνάψει κιόλας στὶς βιτρίνες καὶ τὶς πλημμύριζαν, λές κ' ἦσαν φωτινὰ κύματα πού ζητοῦσαν νὰ ξεσπάσουν, νὰ χυθῶν ἔξω, νὰ πλωθοῦνε στοὺς μουσκεμένους δρόμους πού τοὺς μαστίγωνε ἡ βροχὴ. Ὁ ἄνθρωποι γυρνοῦσαν βιαστικοί, ἀμάξια τρέχανε ταλαντευόμενα. Ἐνα ἄλογο γλίστηρε στὸ γύρισμα ἐνὸς δρόμου καὶ μάταια προσπαθοῦσε νὰ ἀνασηκωθῆ. Ὁ ἀμαξὸς τὸ χτυποῦσε ἀπὸ τὸ ὕψος του βλαστημώντας, καὶ κόσμος μαζεῦτηκε τριγύρω. Ἐνα γυναικεῖο κεφαλάκι μὲ ξανθὰ μαλλιά πρόβαλλε τρομαγμένον στὴν πόρτα τοῦ ἀμαξιοῦ. Στὰ μάτια τῆς καθρεφτιζόταν ἡ ἀγωνία καὶ ὁ τρόμος.

Τράβηξε τὸ δρόμον του χωρὶς νὰ σταματήσῃ καθόλου. Μὰ τὸ γλυκὸ ἐκεῖνο προσωπάκι, τὸ χλωμὸ ἀπὸ τὴν ἀγωνία, τοῦ κυρίεψε τὴ σκέψη, τὸν ἀκολουθοῦσε. Μιὰ στιγμή τοῦ θύμιζε ἕναν ἀγρὸ πού εἶχε ἰδεῖ μιὰ μερὰ, ἕναν ἀγρὸ γεμάτο ἀπὸ στάχνα πού τὰ πλυμμήριζε μὲ φῶς μιὰ ξανθὴ ἀχτίδα τοῦ ἡλίου. Κ' ἡ φωτεινὴ αὐτὴ λουρίδα τῶν σταχυῶν ἐγινε ἕνα μὲ τὸ πρόσωπο μὲ τὰ γαλανὰ μάτια καὶ τὰ χρυσὰ μαλλιά... Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, εἶχε φτάσει κιόλας στὸ σπίτι του, ἕνα χαμηλὸ σπίτι μὲ ὕγρους κατὰμαυρους τοίχους σὲνα ἀπόμερο δρόμον... Καὶ πάλι τὸν κυρίεψε ἡ θλίψη, μιὰ θλίψη πού μάταια προσπαθοῦσε νὰ βρῆ τὴν αἰτία τῆς.

Ἔσφρε μιὰ καρέκλα καὶ κάθισε μπρὸς στὸ παράθυρο, κοιτώντας μέσ' ἀπὸ τὰ θολὰ τζάμια τὸ μικρὸ κομμάτι τοῦ δρόμου. Ἡ βροχὴ εἶχε πάψει ἀπότομα. Ὁ οὐρανὸς εἶταν βαρὺς, μολύβι, καὶ πελώρια σύννεφα κυλοῦσαν ἀργά, δυσκίνητα, σὰν τὶς βαρυφορτωμένες μασῦνες στὰ βρώμικα νερά ἐνὸς λιμανιοῦ. Μιὰ μικρὴ ἀκακία, στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, κουνοῦσε ἀπελλιόμενα τὰ γυμνά τῆς κλαδιά, λές καὶ προσπαθοῦσε νὰ ξεκολ-

λήση ἀπὸ τὴ θέση τῆς καὶ νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ γρήγορα γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ κάποιο μυστηριώδη κίνδυνον πού πρόβαλλε. Ἐνα κομμάτι ἀπὸ παλιὰ ἐφημερίδα, κολλημένο-στὸ ραγισμένο τζάμι, ἔτριξε θρηνητικὰ καὶ φούσκωνε, φούσκωνε. Εἶταν ἕνα κίτρινον χαρτί, ξεθωριασμένο ἐπὶ τὸν καιρὸ, πού μιὰ φράση ξεχώριζε ἀπάνω του, μισοσβημένη καὶ αὐτὴ: «Αὐτὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα συνέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν Σαπτάλ, πρὸς λύπην τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων καρδιῶν». Ἀμέτρητες φορὲς τὰ εἶχε διαβάσει τὰ λόγια αὐτά, τὰ εἶχε πιά μᾶθει ἀπέξω. Κι ὁ οὐρανὸς εἶτανε συννεφιασμένος, θολός Ἡ κάμαρα σκοτεινιάζε. Στὸ δρόμον πέρασε ἕνα μικρὸ παιδί, μὲ μιὰ σάκκα κάτου ἀπ' τὴ μασχάλη του, κέτρεχε γρήγορα-γρήγορα, σὰ νὰ τὸ κυνηγοῦσε ὁ ἄνεμος. Πάλι θυμῆθηκε τὸν ἑαυτὸ του ὅταν εἶτανε μικρὸ παιδί, ἕνας μικροῦλης μαθητῆς πολὺ ἐπιμελής. Τύπος καὶ ὑπογραμμός. Τύπος καὶ ὑπογραμμός. Στ' αὐτιά του βοῦίζαν οἱ λέξεις αὐτές, τὶς ἄκουγε καθαρά, σὰ νὰ εἶτανε δίπλα του ὁ γυμνασιάρχης μὲ τάρωστιάρικα μάτια καὶ τὰ γυαλιά κάτου κάτου στὴν ἄκρη τῆς μύτης, καὶ νὰ τοῦ τὰ ψιθύριζε μὲ τὴ βαθεῖα του φωνή:— Τύπος καὶ ὑπογραμμός, τύπος καὶ ὑπογραμμός. Καὶ τᾶλλα παιδιὰ γελοῦσαν μαῦτον κρυφὰ μὲς στὸ μάθημα, κέπριπα, στὸ διάλειμμα, ἢ ὅταν σχολοῦσαν, τὸν κυκλώνανε καὶ τραγουδοῦσαν ὅλα μαζί, σέρονοντας τὴ φωνὴ τους:— Τύπος καὶ ὑπογραμμός, τύπος καὶ ὑπογραμμός.

Ἐνας τυφλὸς ἔστριψε τὴ γωνία τοῦ δρόμου καὶ ἀκούμπησε στ' ἀγκονάρι τᾶντι-κρυνοῦ σπιτιοῦ. Τὸ πρόσωπό του εἶχε μιὰν ἀνέκφραστη προσήλωσιν πρὸς ἕνα ἀόριστον σημεῖον, χλωμὸ ρυτιδωμένο πρόσωπον, καὶ τὰ δάχτυλά του πλανιόντουσαν πότε γοργά, νευρικὰ, καὶ πότε ἀργά, μὲ νοχέλια πάνου στὰ κόκκαλα τῆς φουσαρόνικας. Τὸ τραγοῦδι του γέμιζε τὸ δρόμον. Ὁ ἄνεμος εἶχε πάψει καὶ μιὰ βαρεῖα ἡσυχία, μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἄρρωστες δειλινὲς σιγαλιὲς τοῦ φθινοπώρου ἀπλωνότανε στὸν ἀέρα, τύλιγε τὰ σπῆτια τὰ λευκὰ καὶ ἀκίνητα, κ' οἱ ἦχοι βαθεῖοί, σεργάμενοι, παθητικοί, σκορπιζόντουσαν μὲς στὴν ἡσυχία, γέμιζαν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ μιὰν ἄρρωστη μελαγχολία...

Κέπειτα φοιτητῆς, σὲνα μικρὸ ἀνήλιο δωμάτιον, μὲ τὰ βιβλία πάντα ἀνοιχτά στὸ τραπέζι καὶ μὲ τὸ μονότονον κρότον ἐνὸς νεροχύτη πού ἔσταζε ὀλοένα, μερὰ καὶ νύχτα, στὴ βρώμικη αὐλῇ. Ὅλα του ἦσαν ἄρρωστα, πνιγηρὰ τότε. Ἡ ζωὴ του σεργάτανε μὲ κόπον, σιγανὰ καὶ ἀθόρυβα, σὰ θλιβερὴ κάμψη σὲνα ξερὸ κλαδί. Κ' ὕστερα ἦρθε ὁ καιρὸς γιὰ τὸ δίπλωμα καὶ πέρασε καὶ αὐτὸς ὅπως πέρασαν ὅλα. Ἡ ἐπιστήμη του τὸν τραβοῦσε, τὸν ἐμάγευε. Εἶχε ἀφιερωθεῖ σὺνψυχα σ' αὐτὴν, τῆς εἶχε δώσει τὰ πάντα... «Αὐτὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα συνέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν Σαπτάλ, πρὸς λύπην τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων καρδιῶν». Τὴ πλήξη, Θέ μου! Καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ τυφλοῦ λές καὶ τὴν βοήθοῦσε, λές καὶ τὴν ἔμνοῦσε. Ἄρχισε νὰ μετροῦ τὶς λέξεις τῆς αἰωνίας φράσης: Δεκάξη. Ἐπειτα μέτρησε καὶ τὰ γράμματα γρήγορα-γρήγορα, χωρὶς νὰ κοιτᾶ καθόλου τὸ κομμάτι τῆς ἐφημερίδας: Ὅγδοηντατέσσερα.

Ἐνα μικρὸ παιδί ἔσφρε τὸν τυφλὸ ἀπ' τὸ σακκάκι του καὶ πήρανε τὸ δρόμον πρὸς τὴν πλατεῖα. Ἡσυχία. Πάλι σκέφτηκε τὰ περασμένα. Ἡ ζωὴ του φαινότανε τώρα ἄδεια, ἀσήμαντη, χαμένη, δίχως σκοπὸν. Ἀπ' τοὺς παλιούς συμμαθητῆς του, ἄλλοι εἶχανε ταξιδέψῃ πρὸς ἄλλα μέρη, καὶ ἄλλοι εἶχαν μείνει ἐδῶ, εἶχαν παντρευτεῖ κείχαν κάνει οἰκογένειες. Κι αὐτὸς εἶχε μείνει ὁ ἴδιος, ἕνας ἀθόρυβος ἀνθρωπάκος, χωρὶς καμὴν ἀξία. Τὸ παραθυρόφυλλον τοῦ ἀντικρυνοῦ σπιτιοῦ, χτυπώντας δυνατὰ στὸν τοῖχον, τοῦ ἔκοψε τοὺς λογισμούς. Μιὰ γυναικία πρόβαλλε γιὰ μιὰ στιγμή στὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθυριοῦ, κοίταξε πέρα τὸ δρόμον καὶ ξαναμπήκε μέσα, κλείνοντας μὲ κρότον τὶς γρίλλες. Ἡ μορφή τῆς τοῦ φάνηκε γνωστὴ, σὰ μακρυνὴ ἀνάμνησιν. Ἀλλὰ μάταια βασανιζότανε νὰ θυμηθῆ. Βράδιαζε. Τὰ σύννεφα κυλιόντουσαν στὸν οὐρανὸ βαρεῖα, πελώρια, ἔτοιμα νὰ ξεσπάσουν ξανὰ σὲ μπόρα. Καὶ τὰ κλαδιά τῆς ἀκακίας κινιόντουσαν λυπητερά, πάλευαν μὲ τὸν ἄνεμον.

Ἡ μικρὴ λάμπα τοῦ πετρελαίου φώτιζε μὲνα τρεμουλιάρικο κίτρινωπὸ φῶς τὸ φτωχικὸν δωμάτιον. Ἀπόψε δὲν εἶχε καμμιά ὄρεξιν γιὰ κουβέντα. Ἐτρογγε σιωπηλός, μὲ

ἀργές μηχανικές κινήσεις, κείχε καρφωμένο τὸ βλέμμα του σ'ένα κοκκινωπὸ λεκὲ τοῦ τραπεζομάντηλου, ποὺ ἐπαίρνε διάφορες, ὄλο καὶ πιὸ παράδοξες, μορφές στὴ φαντασία του.

— Ζαίρεις ποῖος ἔπιασε τ'ἀντικρινὸ σπίτι; Σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε τὴ μητέρα του.

— Ποῖος; ῥώτησε ἀδιάφορα.

— Ὁ Τάκης ὁ Μαλῆς.

— Ὁ Μαλῆς;

— Ναί. Παντρεύτηκε κῆρθε νὰ ἐγκαταστάθῃ δὴ στὴν Ἀθήνα. Καὶ ποιὴν πῆρε λές; Τὴ Σοφία τοῦ Ἀρᾶ, τὴ συμμαθήτριά σας. Τὴ θυμάσαι;

Ναί. Τὴ θυμόταν πολὺ καλά. Ὡστε θὰ τοὺς ἔχουν καὶ γειτόνους; Καλά, καλά. Βέβαια αὐτὸ εἶταν εὐχάριστο. Σώπασε κι ἄρχισε πάλι νὰ τρώῃ. Χίλιες σκέψεις ἀναδινόντουσαν μέσα του καὶ τοῦ φέροναν ἀθυμία. Ὁ ἀμαξᾶς ποὺ βλαστημοῦσε, τὸ χλωμὸ γυναικεῖο προσωπάκι μὲ τὰ γαλανὰ μάτια καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά, ὁ τυφλὸς μὲ τὴ φυσαρμόνικα, τὸ παραθυρόφυλλο ποὺ χτυποῦσε θλιβερὰ στὸν τοῖχο τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ, ξαναρχόντουσαν ὀλοέγα στὸ νοῦτου ἐπίμονα, προκλητικά.

Ἄναψε τὴ λάμπα καὶ θέλησε νὰ διαβάσῃ. Μὰ ὁ νοῦς του πλανιόταν ἄλλοῦ. Τὰ γράμματα μπερδευόντουσαν, κυνηγιούτουσαν, ἔφευγαν ἀπ' τὸ χαρτί... «Αὐτὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα συνέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν Σαπτάλ, πρὸς λύπην τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων καρδιῶν», Ἡ φράση αὐτὴ ἦρθε ξαφνικά καὶ σφηνωθήκε στὸ μυαλό του ἐπίμονα. Σηκώθηκε καὶ πλησίασε τὸ παράθυρο. Ἀστραπὲς αὐλάκωναν τὸν οὐρανὸ καὶ χοντρές στάλες χτυποῦσαν τὰ τζάμια. Ἐσβυσε τὴ λάμπα καὶ στάθηκε ἐκεῖ ἀκίνητος. Ὁ οὐρανὸς ἦταν ὀλοσκοτεινὸς κ' οἱ ἀστραπὲς χαραζόντουσαν πύρινες, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, φωτίζοντας μ' ἄγρια λάμψη, γιὰ λίγες στιγμὲς, τοὺς πελώριους ὄγκους τῶν κοιμισμένων σπιτιῶν. Τ' ἀντικρινὸ σπίτι, βυθισμένον στὸ σκοτάδι, ἔμοιαζε μὲ γίγαντα γυρμένο κάτου ἀπὸ ἓνα ἀβάσταχτο βᾶρος.

— Κρατάει τὴν εὐτυχία, σκεφτήκε.

Πάλι ἦρθαν στὸ νοῦ του τὰ μαθητικά χρόνια. Τὰ μακριὰ μαῦρα θρανία, οἱ ψηλοὶ ὀλόλευκοι τοῖχοι, ἡ ἐπιβλητικὴ ἔδρα τοῦ καθηγητῆ, κ' ἐκεῖ σὲ μιὰν ἄκρη, ἓνα ὀλόχλωμο προσωπάκι μὲ δυὸ κατάμους πλεξίδες ριγμένες προστά, στὸ στήθος. Κ' εἶδε τὸν ἑαυτὸ του ξανὰ ἓνα μικρὸ παιδί, ἀδύνατο, καὶ, πρὸ παντός, δειλό. Ὡ, ἡ δειλία του ἐκείνη ποὺ τὸν ἀκολούθησε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ... Πῶς τὸν ἐβάρυνε τώρα... Τὴν αἰσθανόνταν βᾶρος ἀβάσταχτο ποὺ τοῦ ἔγερνε τοὺς ὤμους. Καὶ θυμήθηκε μιὰ μέρα ποὺ ἤξερε τόσο καλά τὸ μάθημά του. Ὡστε ὁ καθηγητῆς τὸν ἐπαίνεσε προστά σ' ὅλους, κι αὐτὸς στεκόταν ὀλοπόφυρος πρὸς τὴν ἔδρα, καὶ τὰ παιδιὰ τὸν ἐκοίταζαν, τὸν ἐκοίταζε κ' ἡ Σοφία... Μὰ ὅλα αὐτὰ τοῦ φέροναν μιὰ πίκρα, μιὰν ἀγωνία στὴν ψυχὴ. Ἄνοιξε τὰ τζάμια του κ' ἔγυρε τὸ κεφάλι του στὰ χέρια. Τὸ μέτωπό του φλογιζόταν, αἰσθανόταν μιὰ φλόγα μέσα του καὶ μιὰ δίψα τρομερῆ. Κ' οἱ ἀστραπὲς λές καὶ χάραζαν μὲ χροσᾶ, λαμπρὰ ἱερογλυφικά σημεῖα μιὰ τρομερῆ προσταγὴ στὸν ἀχάτινο οὐρανό. Μάνιζε ἡ μπόρα. Τὸ ἀντικρινὸ σπίτι τοῦ φαινότανε τώρα σὰν ἓνα πελώριο πρόσωπο ποὺ τὸν περιγελοῦσε, ποὺ τὸν ἐσάρχαζε. Μιὰ στιγμὴ τοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσε καὶ κάποια φωνὴ νὰ τοῦ ψιθυρίζει στ' αὐτὴ: Τύπος καὶ ὑπογραμμός. Ἐκλείσε τὰ μάτια κι ἀφέθηκε στὶς πιρὲς του σκέψεις. Κι αὐριο ἡ ζωὴ του θὰ ἐξακολουθοῦσε ἡ ἴδια, ὅπως καὶ πρὶν, μὰ πιὸ βαρεῖα τώρα, πιὸ δυστυχισμένη...

Ἐβγάλε τὸ ρολοῖ του καὶ προσπαθῆσε νὰ διακρίνει τὴν ὥρα. Αὐριο ἔπρεπε νὰ σηκωθῆ πρωτὶ γιὰ νὰ διορθώσει κάτι γραφτά... «Τύπος καὶ ὑπογραμμός, τύπος καὶ ὑπογραμμός»...

Μιὰ λευκὴ φλόγα ἀστραψε στὰ μάτια του, αἰσθάνθηκε ἓναν τρομερὸ κλονισμό, καὶ σωριάστηκε πάνου στὸ παράθυρο, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ ἔξω. Ἀνάμεσα στὸν κρότο τοῦ κερανοῦ, τοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσε μιὰ φωνή, τὴ φωνὴ τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ, νὰ

ψιθυρίζει: «...πρὸς λύπην τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων καρδιῶν...» Καὶ τίποτε πιά.

Ὁ οὐρανὸς ἦταν σκοτεινός, ὀλοσκοτεινός, καὶ, κάπου-κάπου, οἱ ἀστραπὲς τὸν αὐλάκωναν μὲ τὴν ἄγρια τους λάμψη φωτίζοντας γιὰ λίγες στιγμὲς τὸ ἀντικρινὸ σπίτι, ποὺ ἔμοιαζε μὲ πελώριο γίγαντα γερμένο κάτου ἀπὸ τὸ βᾶρος τῆς εὐτυχίας.

Μάρτης 1922

ΚΩΣΤΑ ΡΟΔΑΥΓΗ

ΚΑΜΕΛΙΑ

Σήμερα εἶμαι στὰ νεῦρά μου: Θυμᾶμαι ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγο εἶπα κάποια βλαστήμια γιὰ τὴ σπιτονοικοκυρά μου, ἐπειδὴ ἀναγκάστηκα νὰ χτυπήσω δυὸ-τρεις φορὲς τὴν ἐξώθυρα ὄσπου νὰ μ' ἀνοίξῃ. Ὅταν σκέπτομαι τὴν κλωτσιὰ ποὺ ἔδωσα τοῦ Μάριου, τοῦ σκύλου μου—μετανοῶ. Κι' ὅμως αἰσθάνομαι τὴν ἐπιθυμία νὰ κάμω θυώματα τὰ τζάμια ἀπ' τὰ παράθυρά μου. Στὸ διάβολο κι' αὐτὸ τὸ κάθισμα ποὺ πάντα βρίσκεται μπροστά! Ὅχι! Εἶνε ἀδύνατο νὰ κινηθῶ ἐλεύθερα σ'αὐτὴ τὴν πονηκότητα! Ξαναβγαίνω ἔξω.

— Ἴσως θ' ἀργήσετε. Θέλετε νὰ σᾶς δώσω τὸ κλειδί;...

— Ὅχι... Ναί, δότε το... Τὸ παίρνω στὸ χέρι, καὶ μοῦ ἔρχεται τὰ τὸ πετάξω μακριὰ, μακριὰ. Ὑστερα μηχανικὰ τὸ βάζω στὴν τσέπη μου. Ποῦ νὰ πῆγε ἄρα γε, ὁ Μάριος; Βρίσκομαι κοντὰ στὴ θάλασσα. Φυσᾶ μπάτης. Τὸ φεγγάρι ἔχει σπάσει πάνω στὰ νερὰ σὰν ἓν' αἰγὸ, καὶ χύθηκε μιὰ λουρίδα ἀπὸ ἀσῆμι, στενὴ στὴν ἀρχή, φαρδύτερη λίγο, λίγο. Ἐνας μικρὸς ὄγκος μὲ δύο μικρὰ φῶτα ψηλά, ἀπομακρύνεται σιγά-σιγά, στὸ μαβὶ βάθος, κι' ἀφήνει πίσω του μιὰ κορδέλλα νεογέννητου ἀφροῦ, ἴσως γιὰ νὰ ξαναῦρει τὸ δρόμο του στὸ γύρισμα. Λέγω πῶς θάναί μέσα καὶ ἡ Καμέλια. Στὴ σκέψη αὐτῆ, τὰ νεῦρά μου ποὺ κάπως ἀπ' τὴ βομβὴ μαγείας τῆς νύχτας εἶχαν ἠσυχάσει, πέφτουν ὀλότελα. Τί παράξενες σκέψεις ποὺ μοῦ ἔρχονται ἀπόψε; Μοῦ ἔρχεται νὰ πέσω στὴ θάλασσα καὶ νὰ κολυμπήσω ὡς τὸ βαποράκι, ὡς τὴν Καμέλια. Θὰ τὸ φθάσω! Ἴσως πάλι, καὶ νὰ μὴ τὸ φθάσω... Τὸ ἀκρωτήριο, ἓνα μεγάλο δάχτυλο τεντωμένο ποὺ δείχνει στὸ βάθος κάτι μακρινό, ἀφταστο, κρῦβει τώρα τὸ μικροῦλι βαποράκι Κρίμα! Δὲ θὰ τὸ φθάσω πιά...

— Καμέλια, Καμέλια... πότε θὰ μᾶς γυρίσεις πάλι;

— Γλυκὸς καιρὸς, μπουνάτσα, μοῦ λέγει ὁ μπάρμπα-Γερῶσιμος, ὁ ψαρᾶς. Πότε βρέθηκε στὸ πλάγι μου; Δὲν τὸν κατάλαβα. Αὐτὸ τὸ νυχτερινὸ σκοτάδι μοιάζει τώρα μὲ πελώρια φτερὰ κάποιας νυχτερίδας ποὺ σκέπασαν τὴν καρδιά μου... Ἀντιλαμβάνομαι πῶς γίνουμαι ἀκατάληπτος, καὶ διορθῶ:

— Ἀπόψε εἶμαι πολὺ καλά, μπάρμπα-Γερῶσιμ. Τέτοια χλιαρὴ ἠσυχία! Θέλω νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου καὶ νὰ περπατήσω μὲ γυμνὰ πόδια στὴν ἀερογυαλιά, πάνω στὰ ὑγρὰ φύκια, καὶ νὰ τσαλακώσω τὸ ἀσημιωμένο φιστόνι τῆς θάλασσας. Χαμογεῶ, ὅπως καὶ στὸ μικτό του παιδί, ὅταν ξιπόλυτο βάζει μικρὲς βαρκοῦλες στὰ νερὰ καὶ ξαναροφᾶ τὴν πίπα του.

— Θὰ μὲ περιμένουν στὸ σπίτι... Καὶ μὲ καληνυχτίζει

Τὶ εὐτυχισμένος ὁ μπάρμπα-Γερῶσιμος! Μιὰ γυναικοῦλα τονὲ φυλάγει στὸ σπίτι, καὶ ἡ καρδιά του θὰ πλημμυρίσει ἀπὸ χαρὰ: «Πατέρα! πατερούλη μου!»

Περιπλανιέμαι στὴν ἀμμουδιὰ κάμποση ὥρα ἀκόμη. Τὸ κεφάλι μου κυψέλη: Ἐνα μελίσσι ἀπὸ σκέψεις μπεινοβγαίνει φτερουγίζοντας χωρὶς βόμβο.

— Ὁ Μάριος!... Νάτος ὁ Μάριος! Πῶς μὲ κοιτάζει φοβισμένά μὲ τὴν οὐρὰ μὲς στὰ σκέλη του! Τὸν παίρνω στὴν ἀγκαλιὰ καὶ πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε. Σᾶς τὸ βεβαιῶνω: εἶμαι ἐντελῶς καλὰ τώρα.

Σαλονίκη.

ΝΙΚΟΥ ΣΩΤΗ

Ο ΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Ὁ Βδομαδάς!! Ὁ Βδομαδάα...! Καὶ νά, ἀμέσως ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ξε-
τρώπωναν ἀπ' ὅλα τὰ σοκάκια κι' ἀπ' ὅλες τίς αὐλές γιὰ νὰ τονε δοῦνε καὶ νὰ τὸν πει-
ράξουνε, βρίσκοντας διασκεδαστικὸ τὸ φρένιασμα τοῦ μεθυσιοῦ του. Τὸν περιμέναν κάθε
δράδι, στίς αὐλές, τίς γύρω ἀπὸ τὴν ταβέρνα τοῦ Τζωρτζή, ὅπου μεθοῦσε. Ὅριζαν ἕνα
σκοπὸ ἀντικρὺ ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ταβέρνας καὶ περιμέναν τὴν ἐξοδὸ τοῦ. Τελευταῖον
ὁ Τζωρτζῆς ὁ Ταβερνιάρης, ἀφοῦ ὄλοι οἱ πελάτες του θὰ φεύγανε στὸ καλὸ, τὸν πε-
τοῦσε στο δρόμο κι' ἀμπάρωνε τὴν πόρτα πίσω θὲ του. Τότε ὁ σκοπὸς θὰ φώναζε: ὁ Βδο-
μαδάς! ὁ Βδομαδάς!! κι' ὅλα τὰ διαβολόπαιδα τῆς ἐφεδρείας, σὰ στρατιῶτες στὴ φωνὴ
τοῦ σκοποῦ «στὰ ὄπλα!», μὲ πέτρες μὲ πειράγματα μὲ φωνές τὸν περιλάβαιναν, τρα-
βῶντάς τον πολλὰς φορές κι' ἀπὸ τὴν βράκα του. Καὶ κείνος φώναζε, ἀπειλοῦσε, βλαστη-
μοῦσε φριχτά! Μὲ κάτι βλαστήμιες, ποῦ νὰ τίς ἀκούς καὶ ν' ἀνατριχιάζεις ἀπὸ φρίκη!

Ὅλες οἱ γειτόνισσες σταυροκοπιόντανε, ὅταν περνοῦσε κάτω ἀπ' τὰ σπήτια τους
καὶ παραδέρνονταν ὀλάκερη τὴ νύχτα, πότε τραγουδώντας κάτι χαδάδες τῆς ἐποχῆς
του, πότε βλαστημώντας τὰ διαβολόπαιδα, ποῦ τὸν πειράζανε, καὶ πότε παραλαλώντας
μονάχος του. Ἡ βλαστήμια του ἦτανε φόβος καὶ τρόμος!

— Τὴ γλῶσσα σου νὰ φᾶς! φωνάζανε οἱ γειτόνισσες.

— Τὸ κεφάλι σου νὰ φᾶς! Ὡς κι' ὁ Παπα Μανώλης μὲ σταυροκόπια του διάβαζε
λογγὴς λογγὴς ξώρνια!

— Ἐκεῖνα ὅμως τὰ ἔρημα παιδιὰ; Δὲν τὸν ἀφήνανε, καλέ, οὔτε νὰ συχάσει πειὰ.
Νὰ μὴν πιάσει Θεὸς μου καμιά φορά κανένα στὰ χέρια του νὰ τὸ ζαλώσει, γιὰ νὰ
φοβιστοῦνε τ' ἄλλα; Μὰ δὲ βαριέσαι! ποῦ πιάνονται οἱ διαδόλοι! ἔλεγε ἡ κυρὰ Δεῖμονιά
ἡ χήρα.

Κι' ἔτσι ὥρες ὀλάκαιρες, ὡς τὸ πρῶτ' ὅλες φορές, παράδερνε ὁ Βδομαδάς στοὺς
δρόμους, ὡς ποῦ, ἀποσταμένος πιά ἀπὸ τὸ πιετὸ καὶ τὴν κούραση, θ' ἀποκοιμώτανε σὲ
κανένα πεζοῦλι. Εἶχε πιά δαχτυλῆσει κι' ὁ κουνιάδος του ὁ Γιώργης ὁ Φυτίλης νὰ τὸν
πηγαίνει κάθε δράδι σηκωτὸ στὸ σπήτι του καὶ νὰ κούει ὅλες τίς κητάρες κι' ὅλες τίς
βλαστήμιες ἀπ' τὸ δρώμικο στόμα του. Ὅσο γιὰ τὴ γυναῖκα του; ἐκεῖνη ὠρισμένα θ'
ἀγιάσει σὰν πεθάνη! θὰ μυρίσει τὸ χῶμα τῆς! Τὸ τι μαρτυροῦσε ἡ καυμένη δὲ λέγε-
ται. Μαρτύριο σωστό! Μὲ τὸ φανάρι στὸ χέρι παράδερνε ὄλη τὴ νύχτα καταπόδι του.
Τὸν ἐπιανε μὲ τὸ καλὸ, μὲ παρακαλετά, —τὴν ἔστελνε στὸ διάβολο!— Ἐκανε πῶς θυμώ-
νει λίγο—ἔχανε καὶ τὴν ὑπομονὴ τῆς πιά ἡ γυναῖκα—μὰ ποῦ. Τὸ κάτω κάτω νὰ ἐπαιρ-
νε καμιά πέτρα, τὸ λιγότερο, στίς πλάτες τῆς! Παρακαλοῦσε ὕστερα τὰ παιδιὰ νὰ τὸν
ἀφήσουν ἡσυχο, καὶ κάποτε κάποτε τὰ κινήγαιε μὲ τὴν πανιοῦφλά τῆς. Ἔτσι ἡ δόλια
ὄλη τὴ νύχτα γύριζε πίσωθὲ του ὡς ποῦ ἐξαντλημένος πιά ἤσυχάζε, κοντὰ ξημέρω-
μα, σὲ κανένα πεζοῦλι. Μόνο τότε τὸν ἀφήνε καὶ πήγαινε σπήτι τῆς νὰ ἡσυχάσει. Εἶχε
συνειθίσει πιά καὶ μονάχα ὁ φόβος μὴ τὰ διαβολόπαιδα τοῦ σπᾶσουνε μὲ τίς πέτρες τὸ
κεφάλι τὴν ἀνάγκαζε νὰ γυρίζει τοὺς δρόμους ὄλη τὴ νύχτα. Χαρὰ στὴν ὑπομονὴ τῆς
ἀλήθεια. Τὸ λιόβγαμμα, χτυποῦσε, λασπωμένος, ματωμένος, κουρελιασμένος, ἐλεεινός,
τὴν πόρτα τοῦ σπητιοῦ του, καὶ τοῦ ἀνοίγε ἡ καυμένη ἡ κυρὰ Μαριόγχα—ἔτσι τὴ λέ-
γανε τὴ γυναῖκα του.—Τονε βοήθοῦσε νὰ πλυθεῖ, νάλαξει, τοῦ ἔψηγε κανένα καφέ,
σκέτο, χωρὶς νὰ βγάλει οὔτε ἀνάσα, γιὰτὶ θάχε νὰ κούσει τὸν ἐξάψαλμο τῆς, σὲ ἦχο
πλάγιο τέταρτο, ἢ θὰ τῆς μετροῦσε τὰ πλευρὰ μὲ τὴ μαγκοῦρά του, ποῦ ὅσο κι' ἂν ἦ-
τανε μεθυσμένος, ποτὲ δὲν τὴ χωριζότανε.

Κοιμότανε πολὺ λίγο, καὶ τὸ μεσημέρι ξαναπήγαινε στὴν ταβέρνα τοῦ Τζωρτζῆ.
Πλέρωνε πρῶτα τὸ χθεσινοβράδινο τὸ λογαριασμὸ, πιστὰ καὶ σπασίδια, ξανακάθιζε ὕστε-
ρα κι' ἐπιανε, ἐπιανε μὲχρι σκασμοῦ!

Αὐτὸ γινότανε ὀλάκερη τὴ βδομάδα γιὰτὶ ὅταν ὁ Βδομαδάς «ἦταν στὰ φεγγάρια
του» Κάθιζε Σαββατόβραδο καὶ σηκωνότανε τὴ Δευτέρα ὕστερ' ἀπ' τὸ πέρασμα ὀλάκαι-
ρης βδομάδας. Ὅταν ἐπιανε, ψωμί δὲν ἔβαζε στὸ στόμα του! Ὁρεφότανε μονάχα μὲ τὸ
ρακί!

Βρὲ πόσα τοῦ λέγανε γιὰ νὰ τὸν κατηχήσουνε νὰ τὸ κόψει! Τὶ ὁ Παπᾶς, τὶ ὁ Δά-
σκαλος, τὶ ὁ Σταθμάρχης! Κινοῦσε μονάχα τὸ κεφάλι του κι' ἔλεγε ἀμετανόητα: «Ἐ-
κείνο νὰ μὲ κόψει καλύτερα παρὰ νὰ τὸ κόψω γώ». Δὲν ἦτανε κακὸ ἀπ' τὰ νιάτα του,
νὰ πεῖς συνεῖθιο εἶναι, ἔμαθε πειτὰ. Νέος ἦτανε τὸ φρονιμότερο καλληκάρη τοῦ χωριοῦ·
τώρα στὰ γεροντάματα νὰ γίνει ἔτσι; Γιὰ ξεκοῦτιανε. γιὰ ὁ δὲ ἀπὸ δῶ τὸν κυρίεψε;
Ποιὸς ξέρει! Κι ὅμως ὁ ἴδιος κάτι βέβαια περσότερο γνώριζε, κάτι, ποῦ τὸ κρατοῦσε μυ-
στικό, δὲν τόκαμε κουδέντα, κι ὅμως ὄλοι πιά τὸ ξέρανε. Ἦτανε τὸ μαράζι του! Ὅλοι
τονε βλέπανε μὲ συμπόνια, ὄλοι τονε λυπόντανε, γιὰτὶ ἡ κατάντια του, εἶχε τὴν ἀφορμὴ
τῆς, καὶ ἡ ἀφορμὴ ἀπτὴ ποῦ ἔδινε στὴν ὑπόληψη καὶ στὴν τιμὴ του τὸν οἶχτο, καὶ
τὴν συμπόνια τοῦ κόσμου, σὲ κείνονε ἔδινε τὸ μαράζι, τὴ φωτιὰ ποῦ προσπαθοῦσε στὸ
πιετὶ νὰ τὴ σβῶσει!

Δὲν ἤξερα καὶ πολλὰ ἀπ' τὴν ἱστορία τοῦ Βδομαδά ποῦ στὸ ξετύλιγμα τῆς βρίσκε-
ται κανεὶς μπροστὰ σ' ἕνα ζωντανὸ κοινωνικὸ δρῆμα, ἱστορία ποῦ τὸν ἀκροατὴ συνάρ-
παζε καὶ συγκινοῦσε ὡς τὰ τρισάθα τῆς ψυχῆς του, ὅταν μάλιστα ὁ ἴδιος ὁ ἦρωας τῆς
μὲ πόνου τὴ δηγότανε καὶ μὲ ἀπλὴ ζωηράδα χρωμάτιζε δυνατὰ κάθε συναίσθημα ποῦ γε-
νιότανε στὴν ψυχὴ του καὶ ποῦ συντάρασσε φριχτὰ τὴν ὑπαρξὴ του.

Τὸν ἀκουσα ἕνα βράδι στὴν ταβέρνα τοῦ Τζωρτζῆ νὰ λέει τὸν πόνο του στὸ Μίκλη,
ποῦ ἦτανε ὁ μόνος φίλος τῆς καρδιάς του καὶ μόνου μ' αὐτόνα μόνιαζε στὸ πιετὸ. Καθι-
σμένος στὸ διπλανὸ τραπέζι μὲ μιὰν ἐφημερίδα μπροστὰ μου—πρόφαση πῶς δῆθεν δὲν
προσέχω στὴν κουδέντα τους—γιὰτὶ ὁ Βδομαδάς μὲ κανένανε δὲν ἔκανε κουδέντα—μπό-
ρεσα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς στὸ τέλος νὰ παρακολουθῆσω στὴ συζήτησή τους τὴν ἱστορία
τοῦ Βδομαδά ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ στόμα.

Ἐξακολουθοῦσαν ἀπὸ ὦρα νὰ πίνουνε κι εἶταν τὸ πέμτο παραφάνι ποῦ τώρα πα-
ραγγέλνανε, καθὼς κατάλαβα ἀπὸ τίς χαρακὲς ποῦ ἀράδιαζε ὁ Τζωρτζῆς ὁ Ταβερνιάρ-
ης στὴν πλευρὰ τοῦ ξεθωριασμένου μπουφέ του μ' ἕνα κομάτι κάρβουνο.—Ἦταν οἱ μό-
νες στιγμὲς ποῦ ὁ Βδομαδάς φαινότανε διαχυτικός, ἡ μεταδατικὴ περίοδος ἀπὸ τὴ με-
λαχολία τῆς νηστικιάδας του στὸ φρένιασμα τοῦ μεθυσιοῦ του. Μόνο τέτοιες ὥρες μι-
λοῦσε λογικά· νηστικὸς δὲ μιλοῦσε καθόλου—οὔτε τὴν καλημέρα του ἤξερε κανέναν—
μεθυσμένος παραλαλοῦσε ἀσυνάρτητα.

— Μαστρο Δημήτρη—αὐτὸ ἦτανε τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα τοῦ Βδομαδά—ἄρχισε ὁ
Μίκλης, τὶ ἀπόγινε, τελοσπάντων ἡ ἀναφορά σου στὸ Ὑπουργεῖο; Ἦρθε καμιά ἀπάντηση;

— Ἀχ!.. ἄχ! στέναξε βαθιὰ ὁ Βδομαδάς καὶ κίνησε ἀπελπισμένα τὸ κεφάλι του.
Βγήκανε τὰ μάτια μου καὶ κυττάζω νὰ σώσω τὰ φρύδια! Τὶ τὰ θέλεις, καυμένη Μίκλη,
δὲ λέμε τίποτ' ἄλλο;

— Σὰν τί νὰ ποῦμε Μαστροδημήτρη; κανένα νέο τοῦλάχιστο ἀπὸ κείνη τὴ . . . .
μπαστάρδα;

— Τὴν κόρη μου, θέλεις νὰ πεῖς, ποῦ σέρνει τὴν τιμὴ τῆς, κουρελόπανο πιά, στὰ
πρόστυχα σπήτια τῆς Ἀθήνας; Ἀχ; δὲν εἶναι ὅπως τὴ λὲς Μίκλη, εἶναι κόρη μου, μὴ
θέλεις νὰ μοῦ φυτέψεις στὸ μουτζουρωμένον μέτωπό μου καί..... Εἶναι κόρη μου εἶπα,
Ναί, ἔτσι φαίνεται, γιὰτὶ μοῦ μοιάζει. Δὲ θὰ μέγνυαζε ποῦ λὲς Μίκλη ἂν αὐτὸ τὸ κου-
ρελόπανο. τὴν τιμὴ τῆς, προτοῦ ἡ ἀτιμὴ τὸ καταντῆσει ἔτσι, δὲν τόχα μὲ τὸν ἴδρωτά
μου ὑφαμένο καὶ χρυσοκεντημένο. Δὲν εἶναι λοιπὸν Μίκλη ξαναλέω, ἀλλουνοῦ παιδί,

είναι κόρη μου, κόρη, ποῦ γιὰυτήνα πούλησα τὰ καλύτερά μου χτήματα, γιὰ νὰ τὴν προικίσω σύμφωνα μὲ τὴν πεθυμιά της καὶ τὸ γούστο τοῦ γαμπροῦ. Κόρη, ἄχ! ἄχ!... Τὶ ντροπή!.. κ'ἔκλαιγε ὁ Μαστροδημήτρης, κόρη ποῦ τὴ ζητοῦσαν—θυμᾶσαι Μίκλῃ;—οἱ καλύτεροι γαμπροὶ τοῦ χωριοῦ. Ἄχ! ἀνάθεμα τὴν ὥρα ποῦ πατοῦσε στὸ νησί μας ἐκεῖνος ὁ κακοῦργος, ὁ σωματέμπορας, ὁ γαμπρός μου! Καὶ δὲ μπόρεσε οὔτε ἡ ἀρχὴ νὰ τοῦ δάλει χέρι! Τὶ δικαιοσύνη εἶν' αὐτή;

— Βέβαια! εἶναι ἐν τάξει θλέπεις ὁ κακοῦργος, τὴν εἶχε πάρει μὲ στεφάνι. Κι' ἀφοῦ ξεκοκάλισε τὴν προίκα μαζί της γλεντόντας, καὶ τὴ δασκάλεψε στὴν ἀτιμία καὶ στὴν προστιχιά, ἔπρεπε νὰ δουλέψει κείνη γιὰ νὰ ζήσουνε, κι' ἄρχισε τὸ ἐμπόριο τῆς νιότης της, τῆς ὁμορφιάς της! Ἄχ! σκύλλα ἀπιστή! Καὶ ποῦ λὲς Μίκλῃ τὸν ἔδιωξε στὰ τελευταῖα τὸ σύζυγό της, γιὰτὶ δὲν τῆς ἄρεξε· δὲν ἄρεξε θλέπεις ὁ σκύλλος στὴ γάτα! Κείνος πάει νὰ βρεῖ κι' ἄλλα κορίτσια νὰ..... ποῦ νὰ μὴ σώσει νὰ κάψει κι' ἄλλες καρδιές, καὶ κείνη ζεῖ μ' ὄλο τὸν κόσμο.

Τέτοιοι εἶναι, Μίκλῃ, ὁ Νόμος ὁ Ἑλληνικός: νὰ κάνουνε τὸ κορίτσι σου πόρνη καὶ ὁ κακοῦργος νὰ μὴν τιμωριέται ἐπειδὴ, —ἀκού!—εἶναι νόμιμη γυναῖκά του καὶ ἀθετεῖ δημοσίᾳ τὴν συζυγικὴν πίστην, ποῦ πάει νὰ πεῖ καθὼς μοῦ τὰ ἐξήγησε ὁ Σταθμάρχης, ἐπειδὴ, ἔγινε πόρνη. Ἐλα τώρα Μαστροδημήτρη, πῶς ἕνα νὰ πᾶνε κάτω τὰ μεράκια!

— Ἐβίδα Μίκλῃ!

— Ἐβίδα! ὁ Θεὸς νὰ κάμει κρίση!

— Ὅσο γιὰ τὸ Θεό, Μίκλῃ μὴν τὸν ὀνοματίζεις. Δὲν ἔχει πιά δοῦναι λαβεῖν μαζί μου, ἐμένα, οἱ διαδόλοι μὲ κυριέψανε καὶ οἱ διαδόλοι θὰ κληρονομήσουνε τὴν ψυχὴ μου. Ὁ Θεὸς εἶνε καλὸς γιὰ τοὺς καλοὺς. Ἐγὼ καλὸς δὲν εἶμαι, γιὰτὶ ἂν ἦμουνα καλός, δὲ θάφηνε τόσα κακὰ νὰ ξεσπάσουνε στὸ κεφάλι μου. Πηρακάλα τον μονάχα ἐσὺ ποῦσαι θεοσεβούμενος, παρακάλα τον νὰ μὲ ξεχάσει καὶ νάφήσει ἡσυχους τοὺς διαδόλους νάποτελιώσουνε τὴ δουλιὰ τους. Δὲν πιστεύω νᾶναι ἡ κόλαση χειρότερη ἀπὸ τοῦτον ἐδῶ τὸν ἀπάνω κόσμο.

— Μὴ λὲς μεγάλα λόγια Μαστροδημήτρη καὶ μὴν ἀπελπίζεσαι: ὁ Θεὸς εἶναι μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Συχώρεσε ὁ Χριστὸς μας πόρνες σὰν τὴ Μαγδαλινὴ καὶ τὴ Σαμαρείτιδα—ἦτανε διαδασμένος ὁ Μίκλῃς—καὶ τοὺς ληστὲς ἀκόμη ποῦ σταυρωθήκανε μαζί του. Ὅχι ἐσένα! Καὶ τί κακὰ ἔχεις κάμει ἐτό; «Ὁν ἀγαπᾶ κύριος παιδεύει!» Μὴν ξεχνᾶς τὸν Ἰωὴ μὲ τίς πληγὰς ποῦ τοῦστειλε ὁ Ἰεχωῶδᾶ—ἔτσι λέγανε κείνα τὰ χρόνια τὸ Θεό—γιὰ νὰ δοικμάσει τὴν πίστη του.

— Ἄσε με ἡσυχο, νὰ ζεῖς, Μίκλῃ. Μὴ μοῦ λὲς τέτοιες κουβέντες ποῦ μὲ πειράζουνε. Ἐκεῖνοι ποῦ συχωρεθήκανε εἶχανε πίστη μέσα τους καὶ..... συχωρεθήκανε καθὼς λένε.... τὰ χαριτί σου. Πῶς θὰ μᾶς τὸ βεβαιώσαι ἑμῶς; Πίστη! Καὶ τί θὰ πεῖ πίστη; μιὰ ἰδέα κουτή. Ποιὸς ξέρει ἂ δὲν ἀνταμώσω στὴν κόλαση, ποῦ γράφουνε οἱ κίτρινες φυλλάδες μὲ τὰ κολλυδογράμματα, ποιὸς ξέρει ἂ δὲν ἀνταμώσω κεῖ κάτω, μαζί μὲ τὴν κόρη μου, τὴ Μαγδαλινὴ σου, τὴ Σαμαρείτιδά σου, τοὺς ληστὲς σου καὶ τὸ γέρο Ἰωὴ σου! Ἀλλίμονο! κημένε Μίκλῃ, μάθε ἀπὸ μένα τὸν κλασμένο, πῶς ἔλα ἐδῶ πλερώνονται. Τὶ ἁμαρτίες ἔχω εἶπες; Χά! χά! χά!... καὶ σὲ ποιόνανε νὰ κίνω ἁμαρτίες; στὸ Θεὸ ποῦ δὲν προσκυνῶ, ἢ στοὺς ἁγίους του, ποῦ μερόνυχτα τοὺς δλαστημοῦν; Ἄς δοξάζουνε κι' ἂς προσκυνοῦνε τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους του οἱ εὐτυχημένοι καὶ τίμιοι: ἐγὼ πιά εἶμαι ἄτιμος, δυστυχισμένος.... Ὅλα τὰ κακὰ εἶναι ἔργα τοῦ διαδόλου. Τὰ καλὰ τὰ δίνει ὁ Θεὸς καὶ τὰ κακὰ ὁ διάβολος. Σὲ μένα ὁ διάβολος φάνηκε πολὺ χροδαφντᾶς. Μέκανε πλούσιο ἀπὸ δυστυχία καὶ ἀτιμία!

— Μὴ δλαστημᾶς Μαστροδημήτρη!

— Πάψε πιά, Μίκλῃ. Ἐτό μὲ τοὺς ἁγίους σου καὶ γὼ μὲ τοὺς διαδόλους μου. Δὲν πιστεύω νὰ τοὺς κακοφαίνεται ποῦ κάνουνε παρέα. Ἐτσι; Ἄντε βίδα!

ΤΑ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ἐκδίδονται ἀπὸ μιὰ συντροφιά πὸ τὸ κάθε μέλος τῆς προσφέρει 5—25 δραχμὲς κάθε μῆνα γιὰ τὴν οἰκονομικὴ συντήρησίν του.

Γραφεῖα Ἐγνατίας 351.

Διευθυντῆς
ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ

Τὸ φύλλο δρ. 1.50

ΣΥΔΡΟΜΕΣ Ἐσωτερικοῦ Χρονιατικῆ δρ. 18.— Ἐξάμηνη δρ. 9.—

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

— Παρακαλοῦμε τοὺς φίλους καὶ συνδρομητῆς μας νὰ μὴν παραμελήσουνε τὴν ἀποστολὴ τῆς καθυστερούμενης συνδρομῆς τους ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τους πὼς τὰ οἰκονομικὰ μας εἶνε γιὰ τὰ Μ. Γράμματα ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Ἀναγκαστήκαμε νὰ μεγαλώσουμε τὴ συνδρομὴ σὲ ἐννιά (9) δραχμὲς τὴν ἐξαμηνία καὶ σὲ 18 δρ. τὸ χρόνο, παρὰ τὴ θέλησίν μας, ἀπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης, πὸν δημιουργοῦσε τὸ καταπληκτικὸ ἀνέβασμα καὶ τῶν τυποτικῶν μας καὶ τοῦ χαρτιοῦ. Τὰ «Μακεδονικὰ Γράμματα» μὲ τὴν ὑποστήριξιν πὸν τύχαινε καὶ θὰ τύχουνε ἀπὸ τοὺς φίλους τῆς Ἰδέας των, ἐλπίζουμε πὼς θὰ μπορέσουνε νὰ φανοῦνε ἄξια τῆς ζηλεφτῆς θέσης πὸν κερδίσαινε μέσα σὲ λίγο χρόνο στὸν περιοδικὸ τύπο τῆς Ἑλλάδας μας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Φάρος μηνιαῖον φιλολ. περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ συλλόγου Ἀναγέννησις, Βόλος. Πειραιϊκὸς Ἐσπερος μηνιαῖον περιοδικὸν γραφεῖα Φραγκιάδων 11 Πειραιᾶ.
Πινakoθήκη μηνιαῖον καλλιτ. περιοδικὸν. Γραφεῖα Χαριλάου Τρικοῦπη 22α Διευθυντῆς Δ. Ι. Καλογερόπουλος.
Ἵορφεὺς δεκαπενθήμερος φιλολογικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθυντῆς Πιπ. Μαρτίνης, Κέρκυρα.
Μοῦσα μηνιαῖο περιοδικὸν, Ἀθήνα. Γραφεῖα ὁδὸς Δραγατσανίου 6. Ἀθήνα. Διευθ. Νάσος Χριστίδης, Π. Γ. Καλλιγᾶς, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος.
Ἑπτανησιακὴ Ἐπιθεώρησις μηνιαῖο περιοδικὸν. Διευθυντῆς Παν. Ἀβούρης. Γραφεῖα Πλατεῖα Σολωμοῦ 3, Ζάκυνθος.
Ἐσπερος μηνιαῖο φιλολογικὸν περιοδικὸν, Σύρα. Διευθ. Γιάν. Μπαρνόνας Βελ. Φρέρης.
Φάρος δεκαπενθήμερο φιλολογικὸν περιοδικὸν. Γραφεῖα ὁδὸς Σίδι Μιτουάλι ἀρ. 30, Ἀλεξάνδρεια. Ἐκδόται Ν. Μεταξᾶς, Μ. Κωβαῖος καὶ Σπ. Φυλὴ δεκαπενθήμερο, λογοτεχνικὸν, ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν. Γραφεῖα ὁδὸς Κέας 6, Ἀθήνα. Διευθυντῆς Ν. Σκαρέντζος.
LIBRE Γάλλο-ἑλληνικὸν περιοδικὸν. Διευθυντῆς LOUIS ROUSSEL. Γραφεῖα ὁδὸς Σίνα 31, Ἀθήνα.
Κοινότης εβδομαδιαῖα πολιτικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθ. Ντίνος Μαλούχος. Ἀθήνα ὁδὸς Μητροπόλεως 44.
Ἵ Προμηθεὺς μηνιαῖο περιοδικὸν διευθυντῆς Δ. Ζακυνθινὸς Ληξούρι Κεφαλληνία.
Ἀνθῶν φιλολ. περιοδικὸν δεκαπενθήμερο. Διευθυντῆς Γ. Λευθεριώτης. Κέρκυρα.
Χαρά ἐβδομαδιαῖον φ. λολ. περιοδ. Διευθυντῆς Ν. Ἀδωνῆς Χανιά Κρήτης.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ & ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ἵδὸς Ἐγνατίας, ἀριθ. 351. — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Θὰ βροῦτε ὅλα τὰ σχολικὰ—φιλολογικὰ—ἐπιστημονικὰ βιβλία. ώλα τὰ χαρτοπωλεϊακὰ εἶδη σὲ τιμὲς ἀσυναγώνιστες, μικρότερες ἀπὸ κάθε ἄλλο κατὰσθημα τῆς Θεσσαλονίκης.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

EMM. B. ΜΑΝΟΣ

Στὰ Χατζῆ ώσμων — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ